

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ANTONIO TIZZANO

της 12ης Δεκεμβρίου 2002¹

1. Οι παρούσες υποθέσεις έχουν ως αντικείμενο αιτήσεις αναιρέσεως που υπέβαλαν η Γαλλική Δημοκρατία, η εταιρία Chronopost και η La Poste (στο εξής: Γαλλικά Ταχυδρομεία) κατά της απόφασης που εξέδωσε το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στις 14 Δεκεμβρίου 2000 στην υπόθεση T-613/97, Ufex κ.λπ. κατά Επιτροπής (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση)², καθόσον ακυρώνει το άρθρο 1 της απόφασης 98/365/ΕΚ της Επιτροπής, της 1ης Οκτωβρίου 1997, «σχετικά με τις ενισχύσεις που φέρεται ότι χορήγησε η Γαλλία στην SFMI-Chronopost» (στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση)³.

βασίζονται σε καταγγελία που υποβλήθηκε στην Επιτροπή τον Δεκέμβριο του 1990. Συναφώς, από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτουν τα εξής:

«1 Η Syndicat français de l'express international (στο εξής: SFEI), διάδοχος της οποίας είναι η προσφεύγουσα εταιρία, η Union française de l'express [στο εξής: Ufex], της οποίας μέλη είναι οι τρεις λοιπές προσφεύγουσες εταιρίες, αποτελεί επαγγελματική ένωση γαλλικού δικαίου περιλαμβάνουσα όλες σχεδόν τις εταιρίες οι οποίες παρέχουν υπηρεσίες ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας και ανταγωνίζονται την εταιρία Société française de messagerie internationale (στο εξής: SFMI).

Πραγματικά περιστατικά και διαδικασία

Η καταγγελία της SFEI και οι σχέσεις μεταξύ των Γαλλικών Ταχυδρομείων και της SFMI-Chronopost

2. Τα περίπλοκα πραγματικά περιστατικά των υπό κρίση υποθέσεων συνέβησαν πριν από περισσότερα από δέκα χρόνια και

2. Στις 21 Δεκεμβρίου 1990, η SFEI κατέθεσε στην Επιτροπή καταγγελία για τον λόγο, ιδίως, ότι η υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη που παρείχε η La Poste (γαλλικά ταχυδρομεία, στο εξής: Ταχυδρομεία) στην SFMI αποτελούσε ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 92 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποίησης, άρθρου 87 ΕΚ). Στην καταγγελία επισημαίνονται κυρίως το γεγονός ότι η αμοιβή την οποία κατέβαλλε η SFMI για την παρεχόμενη από τα Ταχυδρομεία υποστήριξη δεν ανταποκρίνονταν στις συνήθεις συνθήκες της αγοράς. Κατά την καταγγέλλουσα, η διαφορά μεταξύ της τιμής της αγοράς για την απόκτηση τέτοιων υπηρεσιών

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η ιταλική.

2 — Συλλογή 2000, σ. II-4055.

3 — ΕΕ L 164, σ. 37.

και της πράγματι καταβαλλόμενης από την SFMI τιμής συνιστούσε κρατική ενίσχυση. Οικονομική μελέτη, εκπονηθείσα από την εταιρία συμβούλων Braxton κατόπιν αιτήσεως της SFEI, ήταν συνημμένη στην καταγγελία αναφορικά με την αξιολόγηση του ποσού της ενίσχυσεως κατά την περίοδο 1986-1989.

- 3 Τα Ταχυδρομεία, τα οποία, υπό καθεστώς μονοπωλίου εκ του νόμου, ασκούν τη δραστηριότητά τους στον τομέα της παροχής κοινών ταχυδρομικών υπηρεσιών, αποτελούσαν μέρος της γαλλικής διοικήσεως μέχρι το τέλος του 1990. Από 1ης Ιανουαρίου 1991, είναι οργανωμένα ως νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 90-568 της 2ας Ιουλίου 1990. Ο νόμος αυτός τους επιτρέπει να ασκούν ορισμένες δραστηριότητες υπό καθεστώς ανταγωνισμού, ιδίως την ταχείας επιδόσεως αλληλογραφία.
- 4 Η SFMI είναι εταιρία ιδιωτικού δικαίου, στην οποία ανατέθηκε, από το τέλος του 1985, η διαχείριση της υπηρεσίας ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας των Ταχυδρομείων. Η επιχείρηση αυτή συστάθηκε με εταιρικό κεφάλαιο 10 εκατομμυρίων γαλλικών φράγκων (FRF), καταμεμημένο μεταξύ της Sofipost (66 %), χρηματοπιστωτικής εταιρίας κάτοχος της οποίας είναι κατά 100 % τα Ταχυδρομεία, και της TAT Express (34 %), θυγατρικής της αεροπορικής εταιρίας Transport aérien transrégional (στο εξής: TAT).
- 5 Ο τρόπος εκμεταλλεύσεως και εμπορίας της υπηρεσίας ταχείας επιδόσεως αλλη-

λογραφίας την οποία παρείχε η SFMI υπό την επωνυμία EMS/Chronopost καθορίστηκε με εγκύκλιο του Υπουργείου Ταχυδρομείων και Τηλεπικοινωνιών της 19ης Αυγούστου 1986. Κατά την εγκύκλιο αυτή, τα Ταχυδρομεία όφειλαν να παρέχουν στην SFMI υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη. Οι σχέσεις μεταξύ των Ταχυδρομείων και της SFMI διέπονται από συμβάσεις, η πρώτη από τις οποίες ανάγεται στο 1986.

- 6 Το 1992, η δομή της δραστηριότητας την οποία ασκούσε η SFMI στον τομέα της ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας τροποποιήθηκε. Οι Sofipost και TAT δημιούργησαν μια νέα εταιρία, την Chronopost SA, κατέχοντας εκ νέου, αντιστοίχως, 66 % και 34 % των μετοχών. Η Chronopost, η οποία είχε αποκλειστική πρόσβαση στο δίκτυο των Ταχυδρομείων μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1995, στράφηκε στην ταχείας επιδόσεως αλληλογραφία σε εθνικό επίπεδο. Η SFMI εξαγοράστηκε από την GD Express Worldwide France, θυγατρική μιας διεθνούς κοινής επιχείρησης στην οποία μετείχαν η αυστραλιανή εταιρία TNT και τα Ταχυδρομεία πέντε χωρών, συγκέντρωση η οποία επετράπη με απόφαση της Επιτροπής της 2ας Δεκεμβρίου 1991 (TNT/Canada Post, DBP Postdienst, La Poste, PTT Poste και Sweden Post, υπόθεση IV/M.102, ΕΕ C 322, σ. 19). Η SFMI διατήρησε τη διεθνή δραστηριότητα, χρησιμοποιώντας την Chronopost ως αντιπρόσωπο και παρέχοντα υπηρεσίες κατά τη διεκπεραίωση στη Γαλλία των διεθνών ταχυδρομικών της αποστολών (στο εξής: SFMI-Chronopost).»

Η προσφυγή ενώπιον του tribunal de commerce του Παρισιού και η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής απόφασης

3. Από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτει επίσης ότι, εκτός από την καταγγελία που υποβλήθηκε στην Επιτροπή, «στις 16 Ιουνίου 1993, η SFEI και άλλες επιχειρήσεις άσκησαν ενώπιον του tribunal de commerce de Paris προσφυγή κατά της SFMI, της Chronopost, των Ταχυδρομείων και άλλων. Στην προσφυγή ήταν συνημμένη μια δεύτερη μελέτη της εταιρίας Braxton, η οποία περιλάμβανε ενημέρωση των στοιχείων της πρώτης μελέτης και επέκταση της περιόδου εκτιμήσεως της ενισχύσεως μέχρι το τέλος του 1991. Με απόφαση της 5ης Ιανουαρίου 1994, το tribunal de commerce de Paris υπέβαλε στο Δικαστήριο διάφορα προδικαστικά ερωτήματα επί της ερμηνείας των άρθρων 92 και 93 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρων 87 ΕΚ και 88 ΕΚ), ένα από τα οποία αναφερόταν στην έννοια της κρατικής ενισχύσεως υπό τις συνθήκες της παρούσας υποθέσεως. Η Γαλλική Κυβέρνηση κατέθεσε ενώπιον του Δικαστηρίου, συνημμένη στις παρατηρήσεις της 10ης Μαΐου 1994, οικονομική μελέτη εκπονηθείσα από την εταιρία Ernst & Young. Με απόφαση της 11ης Ιουλίου 1996, C-39/94, SFEI κ.λπ. (Σύλλογή 1996, σ. I-3547, στο εξής: απόφαση SFEI), το Δικαστήριο έκρινε ότι «η παροχή υλικοτεχνικής και εμπορικής υποστηρίξεως από δημόσια επιχείρηση στις ιδιωτικού δικαίου θυγατρικές της, οι οποίες ασκούν δραστηριότητα για την οποία επιτρέπεται ο ανταγωνισμός, μπορεί να συνιστά κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 92 της Συνθήκης, αν η λαμβανόμενη ως ανταποδοχή αμοιβή είναι κατώτερη από αυτήν που ζητείται υπό τις συνθήκες συνθήκες της αγοράς» (σκέψη 9).

Η διαδικασία ενώπιον της Επιτροπής και η προσβαλλόμενη απόφαση

4. Όσον αφορά τη διαδικασία σχετικά με τις υποτιθέμενες ενισχύσεις υπέρ της SFMI-Chronopost⁴, από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι η Επιτροπή, αφού τοποθέτησε την υπόθεση στο αρχείο και στη συνέχεια άνοιξε εκ νέου τον φάκελο της υποθέσεως⁵, έλαβε επανειλημμένως, κατά τη διάρκεια του έτους 1993, πληροφορικά στοιχεία εκ μέρους των γαλλικών αρχών⁶. Λίγο πριν από την έκδοση της προαναφερθείσας αποφάσεως SFEI στην υπόθεση C-39/94, «με έγγραφο της Επιτροπής, της 20ής Μαρτίου 1996, η Γαλλική Δημοκρατία ενημερώθηκε σχετικά με την κίνηση της διαδικασίας [του άρθρου] 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης»⁷.

5. Τόσο η Γαλλική Κυβέρνηση όσο και η SFEI υπέβαλαν στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις τους σχετικά με την απόφαση κινήσεως της διαδικασίας, επισυνάπτοντας μελέτες εκπονηθείσες για λογαριασμό τους από γνωστά γραφεία συμβουλευτικών εταιριών⁸. Με την ευκαιρία αυτή η SFEI «συμπεριέλαβε στην καταγγελία της του μηνός Δεκεμβρίου 1990 ορισμένα νέα στοιχεία αναφερόμενα ιδίως στη χρήση της δημόσιας εικόνας των

4 — Όπως και στην απόφαση της Επιτροπής, στις παρούσες προτάσεις η εν λόγω εταιρία «θα αναφέρεται συστηματικά ως SFMI-Chronopost, παρόλο που οι προτάσεις αφορούν μόνο τη μία από τις δύο εταιρίες».

5 — Στη σκέψη 7 της αποφάσεως αναφέρεται συγκεκριμένα ότι «με έγγραφο της 10ης Μαρτίου 1992, η Επιτροπή ενημέρωσε την SFEI ότι η καταγγελία της σχετικά με το άρθρο 92 της Συνθήκης τέθηκε στο αρχείο. Στις 16 Μαΐου 1992, η SFEI και άλλες επιχειρήσεις άσκησαν προσφυγή αναιρέσεως ενώπιον του Δικαστηρίου κατά της αποφάσεως αυτής. Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν συνέταξε λόγος να αποφανθεί (διάταξη του Δικαστηρίου της 18ης Νοεμβρίου 1992, C-222/92, SFEI κ.λπ. κατά Επιτροπής, που δεν έχει δημοσιευθεί στη Σύλλογή) μετά την απόφαση της Επιτροπής, της 9ης Ιουλίου 1992, περί αναιρέσεως της αποφάσεως της 10ης Μαρτίου 1992.»

6 — Βλ., μεταξύ άλλων, τη σκέψη 8 της αποφάσεως.

7 — Σκέψη 10 της αποφάσεως· στη σκέψη 11 επισημειώνεται στη συνέχεια ότι δημοσιεύεται στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* ανακοίνωση σχετικά με την κίνηση της διαδικασίας, στις 17 Ιουλίου 1996 (ΕΕ C 206, σ. 3).

8 — Βλ. σκέψεις 10, 12 και 13 της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως.

Γαλλικών Ταχυδρομείων, στην προνομακική πρόσβαση στις συχνότητες του ραδιοφωνικού σταθμού Radio France, σε τελωνειακά και φορολογικά πλεονεκτήματα και σε επενδύσεις των Ταχυδρομείων σε κέντρα διεκπεραίωσης ταχυδρομικών αντικειμένων»⁹.

6. Μετά το πέρας του σταδίου διεξαγωγής του ελέγχου, η Επιτροπή εξέδωσε, την 1η Οκτωβρίου 1997, την προσβαλλόμενη απόφαση με την οποία κατέληξε ότι «η [υλικοτεχνική] και εμπορική υποστήριξη που παρέχουν τα γαλλικά ταχυδρομεία στη θυγατρική τους SFMI-Chronopost, οι υπόλοιπες οικονομικές συναλλαγές μεταξύ των δύο αυτών εταιρειών, η σχέση μεταξύ της SFMI-Chronopost και της Radio France, το τελωνειακό καθεστώς που εφαρμόζεται στα γαλλικά ταχυδρομεία και στην SFMI-Chronopost, το σύστημα φορολογίας των μισθών και τέλους χαρτοσήμου που εφαρμόζεται στα γαλλικά ταχυδρομεία και η επένδυσή τους ύψους [...] σε κέντρα διεκπεραίωσης ταχυδρομικών αντικειμένων δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση υπέρ της SFMI-Chronopost»¹⁰.

7. Για να περιοριστώ συναφώς στην «υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη», υπενθυμίζω ότι, σύμφωνα με τις διευκρινίσεις της Επιτροπής, η υποστήριξη αυτή περιλαμβάνει: i) «υλικοτεχνική υποστήριξη που συνίσταται στο ότι οι ταχυδρομικές υποδομές έχουν τεθεί στη διάθεση της SFMI-Chronopost για τη συλλογή, διαλογή, μεταφορά και διανομή των ταχυδρομικών της αντικειμένων»· ii) «εμπορική υποστήριξη» που περιλαμβάνει «την πρόσβαση της SFMI-Chronopost στην πελατεία των Γαλλικών Ταχυδρομείων και την εκ μέρους της εκμετάλλευση των άυλων στοιχείων του ενεργητικού τους».

8. Από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι, κατά τον καταγγέλλοντα, «προκειμένου να ληφθεί απόφαση σχετικά με την ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως, η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει εάν η SFMI-Chronopost κατέβαλε “την κανονική τιμή της αγοράς” για τις υπηρεσίες υλικοτεχνικής και εμπορικής υποστήριξης που της παρέσχον τα Γαλλικά Ταχυδρομεία, ήτοι την τιμή “που θα έπρεπε να καταβάλει μια συγκρίσιμη ιδιωτική εταιρία για τις ίδιες υπηρεσίες σε μια εταιρία μη σχετιζόμενη μ’ αυτή”». Συναφώς, «η Επιτροπή δεν [έπρεπε] να λάβει υπόψη τα στρατηγικά συμφέροντα του ομίλου ούτε τις οικονομίες κλίμακας που απορρέουν από την προνομακική πρόσβαση της SFMI-Chronopost στο δίκτυο και στις εγκαταστάσεις των γαλλικών ταχυδρομείων», στο μέτρο που τα Γαλλικά Ταχυδρομεία κατέχουν μονοπώλιο. Ακριβώς για τον λόγο αυτό, σύμφωνα με τον καταγγέλλοντα, «η SFMI-Chronopost θα έπρεπε να αναλάβει το κόστος που θα όφειλε να επωμισθεί μια ιδιωτική επιχείρηση για τη δημιουργία δικτύου ανάλογου με το δίκτυο των Γαλλικών Ταχυδρομείων».

9. Απορρίπτοντας τα επιχειρήματα αυτά, η Επιτροπή παρατήρησε ότι «κανένα στοιχείο της νομολογίας του Δικαστηρίου δεν [υποδήλωνε] ότι η Επιτροπή [...] έπρεπε να αγνοήσει τους στρατηγικού χαρακτήρα παράγοντες και τις συνεργίες που απορρέουν από το γεγονός ότι τα Γαλλικά Ταχυδρομεία και η SFMI-Chronopost ανήκουν στον ίδιο όμιλο» και ότι, συναφώς, «το γεγονός ότι η πράξη διενεργήθηκε μεταξύ [επιχειρήσεως δραστηριοποιούμενης] σε προστατευόμενη αγορά και της θυγατρικής της που ασκεί τις δραστηριότητές της σε μια ανοιχτή στον ανταγωνισμό αγορά [δεν ασκούσε επιρροή]». Κατά την Επιτροπή, έπρεπε «να εξεταστεί εάν οι όροι της συναλλαγής μεταξύ των Γαλλικών Ταχυδρομείων και της SFMI-Chronopost [ήταν] ανάλογοι με τους όρους μιας ισοδύναμης συναλλαγής μεταξύ μιας ιδιωτικής μητρικής εταιρείας, η

9 — Σκέψη 12 της αναρριζωμένης αποφάσεως.

10 — Άρθρο 1 του διατακτικού.

οποία μπορεί κάλλιστα να κατέχει μονοπωλιακή θέση (για παράδειγμα διότι κατέχει αποκλειστικά δικαιώματα), και της θυγατρικής της». Συνεπώς, το ερώτημα αυτό δεν μπορεί να απαντηθεί «βάσει του κριτηρίου της “κανονικής τιμής της αγοράς” που επικαλείται ο καταγγέλλων, διότι [δεν λαμβάνεται υπόψη] το γεγονός ότι η συναλλαγή πραγματοποιείται μεταξύ δύο εταιριών που ανήκουν στον ίδιο όμιλο».

Κατά τα δύο πρώτα οικονομικά έτη (1986 και 1987) οι πληρωμές που κατέβαλλε η SFMI-Chronopost κάλυπταν όχι μόνο τα μεταβλητά έξοδα, αλλά και ορισμένα πάγια έξοδα (π.χ. ακίνητα και οχήματα). Η Γαλλία απέδειξε ότι η αμοιβή που καταβάλλει από το 1988 η SFMI-Chronopost για την παρεχόμενη προς αυτήν υποστήριξη καλύπτει όλα τα έξοδα που βάρουν τα γαλλικά ταχυδρομεία, καθώς και μια συνεισφορά στην απόδοση των ιδίων κεφαλαίων.»

10. Κατόπιν τούτου, η Επιτροπή θεώρησε ότι «οι εσωτερικές τιμές βάσει των οποίων πραγματοποιείται η προμήθεια προϊόντων και η παροχή υπηρεσιών μεταξύ εταιριών που ανήκουν στον ίδιο όμιλο δεν παρέχουν κανένα απολύτως χρηματοοικονομικό πλεονέκτημα, εφόσον υπολογίζονται βάσει του πλήρους κόστους (δηλαδή βάσει του συνολικού κόστους επαυξημένου κατά την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων)». Εφαρμόζοντας το κριτήριο αυτό στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή επισήμανε τα εξής:

11. Βάσει των στοιχείων αυτών, η Επιτροπή κατέληξε ότι «η υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη των Γαλλικών Ταχυδρομείων προς τη θυγατρική τους παρέχεται υπό κανονικές συνθήκες της αγοράς και δεν αποτελούσε κρατική ενίσχυση».

«Στην προκειμένη περίπτωση, οι πληρωμές που κατέβαλε η SFMI-Chronopost δεν κάλυπταν το πλήρες κόστος κατά τα δύο πρώτα χρόνια εκμετάλλευσης, κάλυπταν όμως το σύνολο του κόστους εξαιρουμένων των εξόδων έδρας και περιφερειακών διευθύνσεων. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η κατάσταση αυτή είναι φυσιολογική, δεδομένου ότι τα έσοδα που προέρχονται από τη δραστηριότητα μιας νέας επιχείρησης που ανήκει σε όμιλο εταιριών ενδέχεται να καλύπτουν μόνο τα μεταβλητά έξοδα κατά την περίοδο εκκίνησης. Άλλαξ και η επιχείρηση σταθεροποιήσει τη θέση της στην αγορά, τα έσοδα που δημιουργεί πρέπει να υπερβαίνουν τα μεταβλητά έξοδα, ούτως ώστε να συμβάλλει στην κάλυψη των παγίων εξόδων του ομίλου.

12. Ακολούθως, η Επιτροπή επιβεβαίωσε τα συμπεράσματά της προβαίνοντας σε άλλη ανάλυση, ήτοι εξετάζοντας «εάν η συμπεριφορά των Γαλλικών Ταχυδρομείων ως μετόχου της SFMI-Chronopost [δικαιολογούνταν] εμπορικά βάσει της αρχής του επενδυτή που δραστηριοποιείται στην οικονομία της αγοράς». Συναφώς, επισήμανε ειδικότερα τα εξής:

«Σύμφωνα με την αρχή αυτή, για να διαπιστωθεί εάν μια συναλλαγή μεταξύ ενός κράτους μέλους και μιας επιχείρησης περιέχει στοιχεία κρατικής ενίσχυσης, πρέπει να εξεταστεί εάν η επιχείρηση θα ήταν σε θέση να αποκτήσει τα αναγκαία κεφάλαια από τις ιδιωτικές κεφαλαιαγορές. Για να διαπι-

στωθεί εάν τα γαλλικά ταχυδρομεία συμπεριφέρθηκαν ως επενδυτής δραστηριοποιούμενος στην οικονομία της αγοράς, η Επιτροπή πρέπει να εξετάσει την απόδοση για τη μητρική εταιρεία από άποψη μερισμάτων και υπεραξίας κεφαλαίου. Δεν υφίσταται κρατική ενίσχυση εάν ο δείκτης εσωτερικής απόδοσης (ΔΕΑ) της επένδυσης υπερβαίνει το κόστος του κεφαλαίου της εταιρείας (δηλαδή το ποσοστό κανονικής απόδοσης που θα απαιτούσε ένας ιδιώτης επενδυτής υπό παρόμοιες συνθήκες)».

13. Στην προκειμένη περίπτωση, η Επιτροπή «υπολόγισε τον ΔΕΑ και τον συνέκρινε με το κόστος των ιδίων κεφαλαίων της SFMI-Chronopost κατά το 1986 [...] έτος ιδρύσεως και ενάρξεως των δραστηριοτήτων της εταιρίας, γεγονός που της επέτρεψε να ελέγξει κατά πόσον η αποδοτικότητα της επενδύσεως στο σύνολό της ήταν επαρκής». Εκτιμώντας ότι ο ΔΕΑ, όπως υπολογίστηκε, «[υπερέβαινε] κατά πολύ το κόστος του κεφαλαίου το 1986», η Επιτροπή κατέληξε ότι «οι χρηματοοικονομικές συναλλαγές που πραγματοποιήθηκαν μεταξύ των Γαλλικών Ταχυδρομείων και της θυγατρικής τους κατά την περίοδο 1986-1991 δεν [περιείχαν], συνελπώς, κανένα στοιχείο ενισχύσεως», «κατά μείζονα [δε] λόγο για τα έτη μετά το 1991, κατά τη διάρκεια των οποίων τα μερίσματα ανήλθαν σε υψηλότερα επίπεδα από ό,τι προηγούμενως».

Η προσφυγή ενώπιον του Πρωτοδικείου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

14. Με δικόγραφο που κατέθεσαν στις 30 Δεκεμβρίου 1997, οι Ufex, DHL International, Federal express και CRIE

άσκησαν ενώπιον του Πρωτοδικείου προσφυγή περί ακυρώσεως της αποφάσεως της Επιτροπής. Η Επιτροπή αντιτάχθηκε ασφαλώς στην προσφυγή αυτή, στο πλαίσιο της οποίας παρενέβησαν διαδοχικά η Γαλλική Κυβέρνηση, τα Γαλλικά Ταχυδρομεία και η Chronopost.

15. Σύμφωνα με όσα προκύπτουν από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, «προς στήριξη της προσφυγής τους, οι προσφεύγουσες [προέβαλαν] τέσσερις λόγους ακυρώσεως», οι οποίοι αντλούνταν από: i) «προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, ιδίως του δικαιώματος προσβάσεως στη δικογραφία», ii) «ανεπάρκεια αιτιολογίας», iii) «πλάνη περί τα πραγματικά περιστατικά και πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως» και iv) «εσφαλμένη ερμηνεία της έννοιας της κρατικής ενισχύσεως»¹¹.

16. Επί του παρόντος προέχει, ειδικότερα, ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως «ο οποίος χωρίζεται σε δύο σκέλη, σύμφωνα με τα οποία η Επιτροπή δεν ερμήνευσε ορθώς την έννοια της κρατικής ενισχύσεως, αφενός, μη λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες συνθήκες της αγοράς κατά την ανάλυση της αμοιβής της υποστηρίξεως που παρείχαν τα Γαλλικά Ταχυδρομεία στη SFMI-Chronopost και, αφετέρου, αποκλείοντας από την έννοια αυτή διάφορα μέτρα που ελήφθησαν υπέρ της SFMI-Chronopost»¹². Συγκεκριμένα, το Πρωτοδικείο δέχθηκε το πρώτο σκέλος του λόγου αυτού βάσει νομικής εκτιμήσεως που βρίσκεται στο κέντρο των αιτιάσεων που διατυπώθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας αιτήσεως αναιρέσεως.

¹¹ — Σκέψη 37.

¹² — Σκέψη 39.

17. Συναφώς, το Πρωτοδικείο έκρινε τα εξής:

«64 Σκοπός του άρθρου 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης είναι η αποτροπή του επηρεασμού του μεταξύ κρατών μελών εμπορίου από πλεονεκτήματα παρεχόμενα από τις δημόσιες αρχές τα οποία, υπό διάφορες μορφές, νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό ενισχύοντας ορισμένες επιχειρήσεις ή ορισμένους παραγωγικούς κλάδους (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Μαρτίου 1994, C-387/92, Banco Exterior de España, Συλλογή 1994, σ. I-877, σκέψη 12, της 2ας Ιουλίου 1974, 173/73, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1974, σ. 351, σκέψη 26, και απόφαση SFEI, σκέψη 58).

65 Η έννοια της ενισχύσεως καλύπτει επομένως όχι μόνο τις θετικές παροχές, όπως είναι οι επιδοτήσεις, αλλά και τις παρεμβάσεις εκείνες οι οποίες, ανεξαρτήτως μορφής, ελαφρύνουν τις επιβαρύνσεις που κανονικώς βαρύνουν τον προϋπολογισμό μιας επιχείρησης και οι οποίες, επομένως, χωρίς να είναι επιδοτήσεις υπό τη στενή έννοια του όρου, είναι της ίδιας φύσεως ή έχουν τα ίδια αποτελέσματα [...].

66 Επιπλέον, όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 22ας Μαρτίου 1977, 78/76, Steinike & Weinlig (Συλλογή τόμος 1977, σ. 171, σκέψη 21), πρέπει να λαμβάνονται κυρίως υπόψη οι επιπτώσεις της ενισχύσεως επί των ωφελουμένων επιχειρήσεων ή παραγωγών και όχι το καθεστώς των οργανισμών που είναι αρμόδιοι για τη διάθεση ή τη διαχείριση της ενισχύσεως.

67 Κατά συνέπεια, η έννοια της ενισχύσεως είναι αντικειμενική και εξαρτάται μόνον από το ζήτημα αν ένα κρατικό μέτρο απονέμει πλεονέκτημα σε μια επιχείρηση ή σε ορισμένες επιχειρήσεις (αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 27ης Ιανουαρίου 1998, T-67/94, Ladbroke Racing κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-1, σκέψη 52, και της 10ης Μαΐου 2000, T-46/97, SIC κατά Επιτροπής, Συλλογή 2000, σ. II-2125, σκέψη 83).

68 Η ερμηνεία της έννοιας της κρατικής ενισχύσεως υπό τις συνθήκες της παρούσας υποθέσεως δόθηκε από το Δικαστήριο με την απόφαση SFEI, κατά την οποία: “Η παροχή υλικοτεχνικής και εμπορικής υποστηρίξεως από δημόσια επιχείρηση στις ιδιωτικού δικαίου θυγατρικές της, οι οποίες ασκούν δραστηριότητα για την οποία επιτρέπεται ο ανταγωνισμός, μπορεί να συνιστά κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 92 της Συνθήκης, αν η λαμβανόμενη ως αντιπαροχή αμοιβή είναι κατώτερη από αυτήν που ζητείται υπό τις συνθήκες συνθήκες της αγοράς.”

69 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, για να εκτιμηθεί αν τα επίμαχα μέτρα μπορούν να συνιστούν κρατικές ενισχύσεις, πρέπει να εξεταστεί η κατάσταση της ωφελουμένης επιχείρησης, εν προκειμένω της SFMI-Chronopost, και να προσδιοριστεί αν αυτή έλαβε την εν λόγω υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη σε τιμή την οποία δεν θα μπορούσε να επιτύχει υπό τις συνθήκες συνθήκες της αγοράς (απόφαση SFEI, σκέψη 60, προμνημονευθείσα απόφαση SIC κατά Επιτροπής, σκέψη 78, και αποφάσεις του Δικαστηρίου, της 29ης Απριλίου 1999, C-342/96, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1999, σ. I-2459, σκέψη 41, και της 29ης Ιουνίου 1999, C-256/97, Συλλογή 1999, σ. I-3913, σκέψη 22).

70 Με την απόφαση SFEI, το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι η εκτίμηση αυτή προϋποθέτει οικονομική ανάλυση που να καλύπτει όλους τους παράγοντες τους οποίους μια επιχείρηση, ενεργώντας υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς, όφειλε να λάβει υπόψη κατά τον καθορισμό της αμοιβής για τις παρεχόμενες υπηρεσίες (σκέψη 61).

71 Εν προκειμένω, η Επιτροπή παρατηρεί, στην προσβαλλόμενη απόφαση, ότι στο πλαίσιο της εξέτασης της παρούσας υπόθεσης, δεν λαμβάνεται υπόψη “το γεγονός ότι η πράξη διενεργείται μεταξύ μιας επιχείρησης που δραστηριοποιείται σε προστατευόμενη αγορά και της θυγατρικής της, που ασκεί τις δραστηριότητές της σε μια ανοιχτή στον ανταγωνισμό αγορά. Το Δικαστήριο ουδέποτε απεφάνθη ότι η Επιτροπή πρέπει να εφαρμόσει διαφορετική μέθοδο όταν ο ένας από τους συμβαλλόμενους κατέχει μονοπώλιο, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν υφίσταται ή όχι κρατική ενίσχυση”.

72 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή έκρινε ότι οι εσωτερικές τιμές βάσει των οποίων πραγματοποιείται η προμήθεια προϊόντων και η παροχή υπηρεσιών μεταξύ εταιριών που ανήκουν στον ίδιο όμιλο “δεν παρέχουν κανένα απολύτως χρηματοοικονομικό πλεονέκτημα, εφόσον υπολογίζονται βάσει του πλήρους κόστους (δηλαδή βάσει του συνολικού κόστους προσαυξημένου κατά την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων)”.

73 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Επιτροπή δεν βασίστηκε σε οικονομική ανάλυση όπως η απαιτούμενη από την απόφαση SFEI για να αποδείξει ότι η επίμαχη συναλλαγή

μπορεί να παραβληθεί προς συναλλαγή μεταξύ επιχειρήσεων που ασκούν τη δραστηριότητά τους υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς. Αντιθέτως, στην προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή αρκείται να εξετάσει ποια ήταν τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν τα Ταχυδρομεία για την παροχή της υλικοτεχνικής και εμπορικής υποστηρίξεως και σε ποιο επίπεδο τα έξοδα αυτά καλύφθηκαν από την SFMI-Chronopost.

74 Όμως, και αν ακόμη υποθεθεί ότι η SFMI-Chronopost κάλυψε πλήρως τα έξοδα των Ταχυδρομείων για την παροχή της υλικοτεχνικής και εμπορικής υποστηρίξεως, αυτό δεν αρκεί καθεαυτό για να αποδείξει ότι δεν πρόκειται για ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 92 της Συνθήκης. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι τα Ταχυδρομεία είχαν ίσως τη δυνατότητα, χάρη στην κατάστασή τους ως δημόσιας επιχείρησης κατέχουσας τομέα μη υποκείμενο στον ανταγωνισμό, να παρέχουν μέρος της υλικοτεχνικής και εμπορικής υποστηρίξεως με κόστος κατώτερο εκείνου το οποίο φέρει ιδιωτική επιχείρηση μη έχουσα τα ίδια δικαιώματα, η ανάλυση η οποία λαμβάνει υπόψη μόνον τα έξοδα αυτής της δημόσιας επιχείρησης δεν μπορεί, χωρίς άλλη αιτιολόγηση, να αποκλείσει τον χαρακτηρισμό των μέτρων αυτών ως κρατικής ενίσχυσης. Απεναντίας, η σχέση κατά την οποία η μητρική επιχείρηση δραστηριοποιείται σε αγορά μη υποκείμενη σε ανταγωνισμό και η θυγατρική της ασκεί τις δραστηριότητές της σε αγορά ανοιχτή στον ανταγωνισμό είναι ακριβώς αυτή που δημιουργεί κατάσταση στην οποία είναι δυνατό να υφίσταται κρατική ενίσχυση.

75 Κατά συνέπεια, η Επιτροπή όφειλε να εξετάσει αν αυτό το πλήρες κόστος αντιστοιχούσε στους παράγοντες τους οποίους μια επιχείρηση, ενεργούσα υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς, όφειλε να λάβει υπόψη

κατά τον καθορισμό της αμοιβής για τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Επομένως, η Επιτροπή όφειλε τουλάχιστον να επαληθεύσει αν η λαμβανόμενη από τα Ταχυδρομεία αντιπαροχή ήταν συγκρίσιμη προς εκείνη την οποία ζητεί μια ιδιωτική χρηματοπιστωτική εταιρία ή ένας ιδιωτικός όμιλος επιχειρήσεων, που δεν ασκούν τη δραστηριότητά τους σε τομέα μη υποκείμενο σε ανταγωνισμό και ακολουθούν μια διαρθρωτική πολιτική, γενική ή κλαδική, με γνώμονα προοπτικές μακροπρόθεσμης αποδοτικότητας (βλ., κατά την έννοια αυτή, απόφαση του Δικαστηρίου της 21ης Μαρτίου 1991, C-305/89, Ιταλία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. I-1603, σκέψη 20).

76 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η Επιτροπή, μη δεχόμενη, με την προσβαλλόμενη απόφαση, την ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως χωρίς να εξετάσει αν η λαμβανόμενη από τα Ταχυδρομεία αμοιβή για την παροχή της υλικοτεχνικής και εμπορικής υποστήριξης στην SFMI-Chronopost αντιστοιχούσε σε αντιπαροχή η οποία θα είχε απαιτηθεί υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς, στήριξε την απόφασή της σε εσφαλμένη ερμηνεία του άρθρου 92 της Συνθήκης.

77 Η ερμηνεία αυτή δεν μπορεί να ανασκευασθεί από τον ισχυρισμό της Επιτροπής κατά τον οποίο το άρθρο 222 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 295 ΕΚ) προβλέπει ότι η Συνθήκη δεν προδικάζει με κανέναν τρόπο το καθεστώς της ιδιοκτησίας στα κράτη μέλη. Συγκεκριμένα, η απαίτηση να αντιστοιχεί η αμοιβή την οποία λαμβάνει δημόσια επιχείρηση, κατέχουσα μονοπωλιακή θέση, για την παροχή υλικοτεχνικής και εμπορικής υποστήριξης προς τη θυγατρική της εταιρία, σε αντιπαροχή η οποία θα είχε απαιτηθεί υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς, δεν απαγορεύει σε τέτοια δημόσια επιχείρηση να

επεκτείνει τις δραστηριότητές της σε αγορά ανοιχτή στον ανταγωνισμό, αλλά την υπάγει στους κανόνες του ανταγωνισμού, όπως επιβάλλουν οι θεμελιώδεις αρχές του κοινοτικού δικαίου. Συγκεκριμένα, τέτοια απαίτηση δεν θίγει το καθεστώς της δημόσιας ιδιοκτησίας και συνεπάγεται απλώς όμοια μεταχείριση του κατόχου δημόσιας ιδιοκτησίας και του κατόχου ιδιωτικής ιδιοκτησίας.»

18. Κατόπιν των προεκτεθέντων, το Πρωτοδικείο έκρινε βάσιμο το πρώτο σκέλος του τέταρτου λόγου ακυρώσεως και κατέληξε ως εξής:

«Κατά συνέπεια, πρέπει να ακυρωθεί το άρθρο 1 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, καθόσον διαπιστώνει ότι η υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη που παρέχουν τα Ταχυδρομεία στη θυγατρική τους εταιρία SFMI-Chronopost δεν συνιστά κρατική ενίσχυση υπέρ της SFMI-Chronopost, χωρίς να συντρέχει λόγος να εξεταστούν το δεύτερο σκέλος αυτού του λόγου ακυρώσεως ή οι λοιποί λόγοι ακυρώσεως, καθ' ο μέτρο αφορούν την υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη που παρέχουν τα Ταχυδρομεία στη θυγατρική τους SFMI-Chronopost. Ειδικότερα, δεν συντρέχει λόγος εξετάσεως του δεύτερου λόγου ακυρώσεως, με τον οποίο οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται, κατ' ουσίαν, ότι η αιτιολογία της προσβαλλόμενης αποφάσεως σχετικά με την υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη είναι ανεπαρκής» (σκέψη 79).

19. Με τις επόμενες σκέψεις το Πρωτοδικείο εξέτασε, ως εκ τούτου, μόνον τον πρώτο λόγο

ακυρώσεως (σχετικά με την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας της προσφεύγουσας) και τα στοιχεία του τρίτου λόγου ακυρώσεως (σχετικά με την πλάνη περί τα πραγματικά περιστατικά και την πρόδηλη πλάνη εκτίμησης), στο μέτρο που δεν αφορούσαν την υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη που παρείχαν τα Γαλλικά Ταχυδρομεία στη SFMI-Chronopost. Σε αμφότερες τις περιπτώσεις, οι αιτιάσεις των προσφευγουσών απορρίφθηκαν. Επομένως, το Πρωτοδικείο ακύρωσε, κατά το προαναφερθέν μέρος και μόνον, το άρθρο 1 της προσβαλλομένης αποφάσεως και απέρριψε την προσφυγή ως προς τους λοιπούς λόγους ακυρώσεως.

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου

20. Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 19 και 27 Φεβρουαρίου 2001 αντιστοίχως, η Chronopost (υπόθεση C-83/01 P), η Γαλλική Δημοκρατία (υπόθεση C-93/01 P) και τα Γαλλικά Ταχυδρομεία (υπόθεση C-94/01 P), που παρενέβησαν υπέρ της Επιτροπής πρωτοδικώς, άσκησαν αναιρέση κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου και ζήτησαν από το Δικαστήριο να εξαφανίσει την απόφαση και (μόνον καθόσον αφορά την Chronopost) να αποφασίσει ότι δεν χρειάζεται αναπομπή της υποθέσεως και να αποφανθεί οριστικά επ' αυτής. Στο πλαίσιο της εν λόγω αιτήσεως αναιρέσεως, οι Ufex, DHL International, Federal express International (Γαλλία) και CRIE υπέβαλαν από κοινού υπόμνημα απαντήσεως βάσει του άρθρου 115 του Κανονισμού Διαδικασίας (στο εξής όλοι αυτοί οι διάδικοι θα αναφέρονται ως Ufex): η Επιτροπή πάντως δεν υπέβαλε κανένα υπόμνημα απαντήσεως και, ως εκ τούτου, δεν μετέχει στην παρούσα διαδικασία. Κατόπιν αδείας του Προέδρου του Δικαστηρίου, υπό την έννοια του άρθρου 117 του Κανονισμού Διαδικασίας, η

Chronopost και τα Γαλλικά Ταχυδρομεία υπέβαλαν υπόμνημα απαντήσεως κατόπιν της υποβολής υπομνήματος ανταπαντήσεως από την Ufex.

Νομική ανάλυση

21. Στις υπό κρίση υποθέσεις, που θα εξετάσω από κοινού για προφανείς λόγους, η Chronopost, η Γαλλική Δημοκρατία και τα Γαλλικά Ταχυδρομεία προβάλλουν διάφορους λόγους αναιρέσεως σε μεγάλο βαθμό παρεμφερείς. Κατ' ουσίαν προσάπτουν στο Πρωτοδικείο τα εξής:

- i) παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, απορρέουσα από την εσφαλμένη ερμηνεία της έννοιας «συνήθεις συνθήκες της αγοράς» που χρησιμοποιείται στην απόφαση SFEI·
- ii) παράβαση της διαδικασίας του άρθρου 88, παράγραφος 2, ΕΚ καθώς και καταστρατήγηση διαδικασίας·
- iii) παραβίαση της ευρείας εξουσίας εκτίμησης που διαθέτει η Επιτροπή όταν πρόκειται για περίπλοκα από χρηματοοικονομικής απόψεως μέτρα·

iv) παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ, απορρέουσα από την εσφαλμένη ερμηνεία των συστατικών της κρατικής ενισχύσεως στοιχείων και, ειδικότερα, της χορηγήσεως πλεονεκτημάτων στη δικαιούχο επιχείρηση και της μεταβιβάσεως κρατικών πόρων·

v) παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως που αντλείται από παράβαση του άρθρου 87, παράγραφος 1, ΕΚ απορρέουσα από την εσφαλμένη ερμηνεία της έννοιας «συνήθεις συνθήκες της αγοράς»

Επιχειρήματα των διαδίκων

22. Ο πρώτος λόγος αναιρέσεως που προβάλλουν οι αναιρεσείουσες κατά της αναιρεσιβαλλόμενης αποφάσεως αφορά την έννοια «συνήθεις συνθήκες της αγοράς» που χρησιμοποιείται στην απόφαση ΣΦΕΙ για να προσδιορίσει τις περιπτώσεις στις οποίες η παροχή υλικοτεχνικής και εμπορικής υποστηρίξεως από δημόσια επιχείρηση στις θυγατρικές της, οι οποίες ασκούν δραστηριότητα για την οποία επιτρέπεται ο ανταγωνισμός, μπορεί να συνιστά κρατική ενίσχυση. Συγκεκριμένα, με την απόφαση αυτή, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η παροχή τέτοιας υποστηρίξεως μπορεί να συνιστά κρατική ενίσχυση «αν η λαμβανόμενη ως αντιπαροχή αμοιβή είναι κατώτερη από αυτήν που

ζητείται υπό τις *συνήθεις συνθήκες της αγοράς*»¹³.

23. Όπως ήδη αναφέρθηκε, για την εφαρμογή του κριτηρίου αυτού στην παρούσα υπόθεση, η Επιτροπή έκρινε ότι έπρεπε να εξεταστεί «εάν οι όροι της συναλλαγής μεταξύ των γαλλικών Ταχυδρομείων και της SFMI-Chronopost (ήταν) ανάλογοι με τους όρους μιας ισοδύναμης συναλλαγής μεταξύ μιας ιδιωτικής μητρικής εταιρείας, η οποία μπορεί κάλλιστα να κατέχει μονοπωλιακή θέση (παραδείγματος χάρη διότι κατέχει αποκλειστικά δικαιώματα), και της θυγατρικής της»¹⁴. Συναφώς επεσήμανε ότι «οι εσωτερικές τιμές για τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που ανταλλάσσονται μεταξύ εταιριών οι οποίες ανήκουν στον ίδιο όμιλο δεν παρέχουν κανενός είδους χρηματοοικονομικό πλεονέκτημα [και δεν συνιστούν ως εκ τούτου χρηματοοικονομική ενίσχυση], καθότι υπολογίζονται βάσει του πλήρους κόστους (δηλαδή βάσει του συνολικού κόστους προσαυξημένου κατά την απόδοση των ιδίων κεφαλαίων)». Το Πρωτοδικείο, αντιθέτως, απέρριψε την ανάλυση αυτή, κρίνοντας με την απόφαση ΣΦΕΙ ότι «η Επιτροπή όφειλε να εξετάσει αν αυτό το πλήρες κόστος αντιστοιχούσε στους παράγοντες τους οποίους μια επιχείρηση, ενεργούσα υπό τις *συνήθεις συνθήκες της αγοράς*, όφειλε να λάβει υπόψη κατά τον καθορισμό της αμοιβής για τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Επομένως, η Επιτροπή όφειλε τουλάχιστον να επαληθεύσει αν η λαμβανόμενη από τα Ταχυδρομεία αντιπαροχή ήταν συγκρίσιμη προς εκείνη την οποία ζητεί μια ιδιωτική χρηματοπιστωτική εταιρεία ή ένας ιδιωτικός όμιλος επιχειρήσεων, που δεν ασκούν τη δραστηριότητά τους σε τομέα μη υποκειμένο σε ανταγωνισμό και ακολουθούν μια διαρθρωτική πολιτική, γενική ή κλαδική, με γνώμονα προοπτικές μακροπρόθεσμης αποδοτικότητας»¹⁵.

13 — Σκέψη 62· η υπογράμμιση δική μου.

14 — Η υπογράμμιση δική μου.

15 — Σκέψη 75· η υπογράμμιση δική μου.

24. Με τον υπό εξέταση λόγο αναιρέσεως οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν τη λύση που προέκρινε το Πρωτοδικείο, το οποίο, κατά την άποψή τους, παρέβη κατ' ουσίαν το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ όσον αφορά την έννοια της κρατικής ενισχύσεως, αλλοιώνοντας το νόημα της φράσεως «συνήθεις συνθήκες εργασίας».

25. Παρατηρούν, μεταξύ άλλων, ότι για την εφαρμογή της έννοιας αυτής στην υπό κρίση περίπτωση, βάσει της παραδοσιακής αρχής του ιδιώτη επενδυτή σε οικονομία της αγοράς, το Πρωτοδικείο έπρεπε να αναφερθεί στην αντιπαροχή που θα ζητούσε από τη θυγατρική του ένας συγκρίσιμος με τα Γαλλικά Ταχυδρομεία ιδιώτης επενδυτής, ο οποίος ακολουθεί «διαρθρωτική πολιτική, γενική ή κλαδική, με γνώμονα προοπτικές μακροπρόθεσμης αποδοτικότητας»¹⁶. Συγκεκριμένα, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει σαφώς ότι, για να εκτιμηθεί η ύπαρξη ενισχύσεως, πρέπει να συγκριθεί η συμπεριφορά μιας δημόσιας επιχείρησης με αυτή ενός ιδιώτη επενδυτή «συγκρίσιμου μεγέθους»¹⁷ ή «ευρισκομένου, στο μέτρο του δυνατού, στην ίδια κατάσταση»¹⁸. Επομένως, το Πρωτοδικείο, αναφερόμενο σε μια ιδιωτική επιχείρηση «που δεν ασκεί τη δραστηριότητά της σε μη υποκείμενο στον ανταγωνισμό τομέα», κακώς χρησιμοποίησε ως στοιχείο συγκρίσεως μια επιχείρηση με διαφορετική διάρθρωση από αυτή των Γαλλικών Ταχυδρομείων, αντί να συγκρίνει τη συμπεριφορά τους με αυτή μιας επιχείρησης ευρισκομένης στην ίδια κατάσταση (που δραστηριοποιείται δηλαδή σε τομέα όπου δεν υφίσταται ανταγωνισμός).

26. Κατά τα λοιπά, το γεγονός ότι, εν προκειμένω, έπρεπε να εφαρμοστεί το παραδοσιακό κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή προέκυπτε σαφώς, κατά τις αναιρεσείουσες, από τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα Jacobs στην υπόθεση SFEI, που επιβεβαιώθηκαν με την απόφαση του Δικαστηρίου. Εξάλλου, συνεχίζουν οι αναιρεσείουσες, αν το Δικαστήριο σκόπευε να αναφερθεί σε ιδιώτη επενδυτή που δεν διαθέτει νόμιμο μονοπώλιο, θα το είχε επισημάνει ρητά και χωρίς αμφισβημία με την απόφασή του και δεν θα είχε αναφερθεί απλώς και μόνο στις «συνήθεις συνθήκες της αγοράς».

27. Στο ίδιο πνεύμα, η Chronopost υπενθυμίζει, στη συνέχεια, ότι η νομολογία του Δικαστηρίου ουδόλως απαιτεί τη σύγκριση των τιμών της δημοσίας επιχειρήσεως με αυτές των ανταγωνιστών της. Θα ήταν σφάλμα να θεωρηθεί ότι υφίσταται κρατική ενίσχυση για τον λόγο και μόνον ότι τα Γαλλικά Ταχυδρομεία τιμολογούν τις υπηρεσίες τους σε τιμές χαμηλότερες από αυτές που ζητούν οι μητρικές εταιρίες των ανταγωνιστών της SFMI-Chronopost. Στην πραγματικότητα, κρατική ενίσχυση θα υπήρχε μόνον αν τα Γαλλικά Ταχυδρομεία υιοθετούσαν συμπεριφορά που ιδιώτης επενδυτής ευρισκόμενος στην ίδια κατάσταση δεν θα μπορούσε να ακολουθήσει, ήτοι αν δεν εισέπρατταν κανονική αμοιβή για τις υπηρεσίες τους.

28. Η Chronopost προσθέτει, επιπλέον, ότι αν η δυνατότητα που της δίδεται να δραστηριοποιείται στον αποκλειστικό τομέα των Γαλλικών Ταχυδρομείων, όπου δεν υφίσταται ανταγωνισμός, δεν συνιστά ευνοϊκή γι' αυτή κρατική ενίσχυση, τα ενδεχόμενα πλεονεκτήματα που θα μπορούσε να αντλήσει ως προς την παραγωγικότητα (τα οποία θα έπρεπε σε κάθε περίπτωση να αποδειχθούν), δεν διαφέρουν από αυτά των οικονομικών κλίμακας που πραγματοποιεί ιδιωτική επιχείρηση κατέχουσα δεσπόζουσα

16 — Προπαρατεθείσα απόφαση Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψη 20.

17 — Προπαρατεθείσα απόφαση Ιταλία κατά Επιτροπής, σκέψη 18, και απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1994, C-42/93, Ισπανία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. I-4175, σκέψη 13.

18 — Απόφαση της 29ης Ιουνίου 1999, C-256/97, DMT (Συλλογή 1999, σ. I-3913, σκέψη 25).

θέση ή θέση μονοπωλίου. Συνεπώς, μολονότι η τιμή που χρεώνεται στη θυγατρική αντικατοπτρίζει τέτοιου είδους οικονομία, αυτό δεν συνεπάγεται την ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως, αν τα Γαλλικά Ταχυδρομεία μπορούν με αυτή να καλύψουν το σύνολο των εξόδων τους, δεδομένου ότι, σε μια τέτοια περίπτωση, δεν θα μπορούσαν να διαθέτουν πόρους για δραστηριότητες, σε τομέα όπου υφίσταται ανταγωνισμός, σημαντικότερες από αυτές που θα ασκούσε ιδιωτική επιχείρηση ευρισκόμενη στην ίδια κατάσταση.

29. Περαιτέρω, οι αναιρεσείουσες υπογραμμίζουν τον αφηρημένο χαρακτήρα της λύσεως του Πρωτοδικείου, κατά την οποία, για να διαπιστωθεί η ύπαρξη ενισχύσεως, πρέπει να ληφθούν υπόψη τα έξοδα στα οποία πρέπει να υποβληθεί μια υποθετική ιδιωτική επιχείρηση «που δεν δραστηριοποιείται σε τομέα μη υποκείμενο στον ανταγωνισμό» για τη σύσταση και τη συντήρηση δικτύου αναλόγου προς αυτό των Γαλλικών Ταχυδρομείων, προκειμένου να παράσχει ανάλογη υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη. Η λύση αυτή προϋποθέτει στην πράξη την ύπαρξη ιδανικής επιχειρήσεως δραστηριοποιημένης σε ιδανική αγορά και επιφέρει σημαντικές δυσχέρειες ως προς την ασφάλεια δικαίου.

30. Οι αναιρεσείουσες αμφισβητούν, επίσης, τη δυνατότητα πρακτικής εφαρμογής της προσεγγίσεως του Πρωτοδικείου. Κατά τη Γαλλική Δημοκρατία, η λύση αυτή αποδεικνύεται στην πράξη παράλογη, δεδομένου ότι μια ιδιωτική επιχείρηση που δεν απολαύει νομίμου μονοπωλίου δεν θα μπορούσε ποτέ να αποκτήσει δίκτυο παροχής δημοσίων υπηρεσιών συγκρίσιμο με αυτό των Γαλλικών Ταχυδρομείων. Προς στήριξη της απόψεως αυτής, τα Γαλλικά Ταχυδρομεία υπενθυμίζουν ότι, ενώπιον του Πρωτοδικείου, η Ufex υποστήριξε ότι «η τήρηση μιας εμπορι-

κής υποσχέσεως όπως αυτής που παρέχει η SFMI, η οποία γίνεται αντιληπτή στο πλαίσιο της παροχής δημόσιας υπηρεσίας, φαίνεται ως παντελώς μη ανταποκρινόμενη στην πραγματικότητα σε έναν τομέα όπου υφίσταται ανταγωνισμός [...] Ένα δίκτυο όπως αυτό της SFMI [ήτοι των Γαλλικών Ταχυδρομείων] δεν είναι, προφανώς, δίκτυο της αγοράς». Θεωρώντας εξάλλου ότι οι ανταγωνιστές της SFMI-Chronopost δεν ενδιαφέρονταν να έχουν πρόσβαση σε παρόμοιο δίκτυο (όπως προκύπτει από το γεγονός ότι τα Γαλλικά Ταχυδρομεία δεν έλαβαν καμία σχετική αίτηση), τα Γαλλικά Ταχυδρομεία υποστηρίζουν ότι δεν υφίσταται ουδεμία τιμή αναφοράς. Η Chronopost υπογραμμίζει, επιπλέον, τον αφηρημένο χαρακτήρα της λύσεως που προκρίνει το Πρωτοδικείο, η οποία απαιτεί στην πράξη την ύπαρξη ιδανικής επιχειρήσεως δραστηριοποιημένης σε ιδανική αγορά, καθώς και τις δυσχέρειες που ανακύπτουν ως προς την ασφάλεια δικαίου.

31. Γενικότερα, οι αναιρεσείουσες παρατηρούν στη συνέχεια ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση απαγορεύει στην πράξη τη δυνατότητα των δημοσίων μονοπωλίων να δραστηριοποιούνται και σε αγορές όπου υφίσταται ανταγωνισμός, γεγονός που προκαλεί σημαντική διάκριση εις βάρος τους. Επιπλέον, η απόφαση αυτή θέτει εκ νέου υπό αμφισβήτηση τη χρηματοδότηση των δημοσίων υπηρεσιών, με αποτέλεσμα να αμφισβητεί τις σχετικές κοινοτικές αρχές.

32. Είναι προφανές ότι η Ufex, όπως προκύπτει από τις παρατηρήσεις της, έχει εντελώς αντίθετη άποψη, ήτοι ότι το Πρωτοδικείο ορθώς ερμήνευσε την έννοια «συνήθεις

συνθήκες της αγοράς» που περιέχεται στην απόφαση SFEI.

33. Συγκεκριμένα, κατά την Ufex, για να εκτιμηθεί αν οι συγκεκριμένες πράξεις συντελούνται υπό τις «συνήθεις συνθήκες της αγοράς» και δεν συνιστούν, ως εκ τούτου, ενίσχυση, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ των περιπτώσεων στις οποίες το Δημόσιο ενεργεί ως επενδυτής ή πιστωτής και αυτών στις οποίες ενεργεί στο πλαίσιο αγοράς όπου υφίσταται ανταγωνισμός, διαφοροποιώντας τις δραστηριότητες δημόσιας επιχειρήσεως που απολαύει νομίμου μονοπωλίου.

34. Στην πρώτη περίπτωση, για να εκτιμηθούν οι «συνήθεις συνθήκες της αγοράς» δεν απαιτείται ο καθορισμός της τιμής της αγοράς (στην πράξη δεν υπάρχει πώληση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών από το Δημόσιο) και πρέπει να ληφθούν αποκλειστικά υπόψη η απόδοση των επενδεδυμένων κεφαλαίων και οι σχετικοί κίνδυνοι. Όταν, ωστόσο, μια δημόσια επιχείρηση που ενεργεί σε τομέα όπου δεν υφίσταται ανταγωνισμός παρέχει υπηρεσίες σε θυγατρικές της που δραστηριοποιούνται σε αγορά όπου υφίσταται ανταγωνισμός, οι συναλλαγές πραγματοποιούνται υπό «συνήθεις συνθήκες της αγοράς», μόνον εφόσον η αντιπαροχή για τις υπηρεσίες αυτές αντιστοιχεί στην τιμή που εφαρμόζεται στην αγορά. Στη δεύτερη αυτή περίπτωση πρέπει να χρησιμοποιηθεί στην ουσία το κριτήριο της τιμής της αγοράς, το οποίο χρησιμοποιεί συνήθως η Επιτροπή για να καθορίσει αν η σύσταση εγγυήσεως εκ μέρους του Δημοσίου ή η πώληση στοιχείων του ενεργητικού του Δημοσίου (για παράδειγμα, δημοσίων επιχειρήσεων, εδαφικών εκτάσεων ή εργοστασίων) ισοδυναμεί με κρατική ενίσχυση.

35. Κατά την Ufex, η απόφαση SFEI πρέπει να αναγνωσθεί υπ' αυτήν την έννοια. Για να κριθεί αν η υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη που παρείχαν τα Γαλλικά Ταχυδρομεία αποτελούσαν ενίσχυση υπέρ της SFMI-Chronopost, υπό την έννοια της απόφασεως αυτής, πρέπει, συγκεκριμένα, να συγκριθεί η τιμή που κατέβαλε η τελευταία αυτή εταιρία με την τιμή που πρέπει να καταβάλει ένας από τους ανταγωνιστές της για να έχει πρόσβαση στις ίδιες παροχές στην αγορά. Προς τούτο, μπορούν επίσης να εκτιμηθούν οι εν λόγω παροχές όχι σε μία πλήρως ανεξάρτητη αγορά, αλλά στο εσωτερικό ενός ομίλου που ενεργεί υπό «συνήθεις συνθήκες της αγοράς», λαμβάνοντας, επομένως, υπόψη το γεγονός ότι, στο εσωτερικό ενός τέτοιου ομίλου, η μητρική εταιρία μπορεί να μετριάσει τις τιμές της στο πλαίσιο διαρθρωτικής πολιτικής χαρακτηριζομένης από μακροχρόνιες επενδύσεις. Εν πάση περιπτώσει πάντως, όπως επισήμανε το Πρωτοδικείο με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, η σύγκριση αυτή πρέπει να πραγματοποιείται σε σχέση με ιδιωτική χρηματοπιστωτική εταιρία ή ιδιωτικό όμιλο επιχειρήσεων «που δεν ενεργούν σε τομέα όπου δεν υφίσταται ανταγωνισμός», στο μέτρο που ο κάτοχος νομίμου μονοπωλίου δεν ενεργεί ασφαλώς υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς.

36. Σε μια τέτοια περίπτωση, θα ήταν επομένως σφάλμα να εκτιμηθεί η ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως βάσει της αποδόσεως μητρικής εταιρίας που ενεργεί σε τομέα όπου δεν υφίσταται ανταγωνισμός. Συγκεκριμένα, το γεγονός ότι η μητρική εταιρία απολαύει νομίμου μονοπωλίου μπορεί να επηρεάσει την εκτίμηση αυτή και να προκαλέσει εύλογη ανησυχία ως προς το αν η μονοπωλιακή αυτή κατάσταση μπορεί να επιφέρει μείωση των εξόδων σε σχέση με αυτά της αγοράς και, κατ' επέκταση, να καταστήσει δυνατή μια τεχνητώς υψηλή απόδοση. Επομένως, το Πρωτοδικείο ορθώς δεν επικεντρώθηκε, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, στα έξοδα

που φέρει μια δημόσια επιχείρηση κάτοχος νομίμου μονοπωλίου και, ως εκ τούτου, στην απόδοσή της, αλλά στηρίχθηκε στις τιμές της αγοράς για την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών από ιδιωτική επιχείρηση που ενεργεί υπό τις συνθήκες συνθήκες της αγοράς και δεν απολαύει, επομένως, νομίμου μονοπωλίου.

37. Η Ufex προσθέτει επίσης ότι, για να διεξαχθεί ο απαιτούμενος εκ μέρους του Πρωτοδικείου έλεγχος, δεν πρέπει να ληφθεί υπόψη το κόστος που πρέπει να φέρει ο ιδιώτης επενδυτής που δεν δραστηριοποιείται σε τομέα όπου δεν υφίσταται ανταγωνισμός για να αποκτήσει εκ του μηδενός δίκτυο συγκρίσιμο με αυτό των Γαλλικών Ταχυδρομείων, το οποίο προφανώς δεν αποτελεί «δίκτυο της αγοράς». Χρειάζεται απλώς και μόνο να καθοριστούν οι υπηρεσίες που παρέχουν τα Γαλλικά Ταχυδρομεία στη Chronopost και να αξιολογηθεί το κόστος που, υπό τις συνθήκες συνθήκες της αγοράς, πρέπει να φέρει μια ιδιωτική επιχείρηση για να παράσχει παρόμοιες υπηρεσίες. Εκτιμώντας για παράδειγμα ότι η υπηρεσία που παρέχει η Chronopost στους πελάτες της προϋποθέτει τη χρησιμοποίηση 14 258 ταχυδρομικών γραφείων των Γαλλικών Ταχυδρομείων για την κατάθεση και την ανάληψη των αποστελλομένων εγγράφων, πρέπει να αξιολογηθούν τα έξοδα που πρέπει να φέρει μια ιδιωτική επιχείρηση για να έχει αντίστοιχη ακίνητη περιουσία (ή μάλλον τα αναγκαία ακίνητα για να παράσχει τις προτεινόμενες από τη Chronopost υπηρεσίες), λαμβάνοντας υπόψη τα ποσά που απαιτούνται για την ενοικίαση ή για την αγορά τους στην αγορά των ακινήτων.

Εκτίμηση

38. Στο πλαίσιο της εκτιμήσεως του υπό εξέταση λόγου αναιρέσεως, πρέπει εκ προοιμίου να σημειωθεί ότι, αναμφίβολα, κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα, τα Γαλλικά Ταχυ-

δρομεία ήταν «επιφορτισμένα με τη διαχείριση υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος» υπό την έννοια της νομολογίας Corbeau¹⁹. Μια τέτοια «υποχρέωση» συνίσταται κατ' ουσίαν στην «υποχρέωση εξασφάλισης της συλλογής, της μεταφοράς και της διανομής της αλληλογραφίας, προς όφελος των χρηστών σε όλο το έδαφος του οικείου κράτους μέλους με ενιαίες τιμές και υπό παρεμφερείς προδιαγραφές ποιότητας, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές καταστάσεις και το πόσο συμφέρουσα οικονομικώς είναι κάθε ατομική επιχείριση»²⁰. Άλλως ειπείν, τα Γαλλικά Ταχυδρομεία ήταν επιφορτισμένα να παρέχουν αυτό που ορίστηκε στη συνέχεια ως «καθολική υπηρεσία» με το άρθρο 3 της οδηγίας 97/67/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς κοινοτικών ταχυδρομικών υπηρεσιών και τη βελτίωση της ποιότητας των παρεχομένων υπηρεσιών²¹. «Προς τούτο, τα Γαλλικά Ταχυδρομεία χρειάστηκε να εξοπλιστούν με υποδομές και σημαντικά μέσα (το αποκαλούμενο “ταχυδρομικό δίκτυο”) ώστε να έχουν τη δυνατότητα να παρέχουν ταχυδρομικές υπηρεσίες σε όλους τους χρήστες (με ενιαίες τιμές και υπό παρεμφερείς προδιαγραφές ποιότητας), περιλαμβανομένων των κατοίκων αγροτικών ή, εν πάση περιπτώσει, αραιοκατοικημένων περιοχών, όπου οι τιμές δεν καλύπτουν τα έξοδα που συνεπάγεται η παροχή των εν λόγω υπηρεσιών. Η ανάθεση της εν λόγω αποστολής γενικού οικονομικού συμφέροντος δικαιολογούσε ακριβώς τη χορήγηση νομίμου μονοπωλίου για την υπηρεσία διανομής της συνήθους αλληλογραφίας, καθότι, όπως επιστημάνθηκε με την απόφαση Corbeau, η υποχρέωση του προσώπου στο οποίο έχει ανατεθεί η αποστολή αυτή να εξασφαλίζει την παροχή των υπηρεσιών του σε συνθήκες οικονομικής

19 — Απόφαση της 19ης Μαΐου 1993, C-320/91, Corbeau (Συλλογή 1993, σ. I-2533, σημείη 15).

20 — Οπ.π.

21 — Οδηγία 97/67/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 15ης Δεκεμβρίου 1997 (ΕΕ 1998, L 5, σ. 14).

ισορροπίας, προϋποθέτει τη δυνατότητα συμψηφισμού των αποτελεσμάτων των κερδοφόρων τομέων δραστηριοτήτων και των λιγότερο κερδοφόρων τομέων δραστηριοτήτων και δικαιολογεί επομένως κάποιον περιορισμό του ανταγωνισμού εκ μέρους ιδιωτών επιχειρηματιών στο επίπεδο των οικονομικώς αποδοτικών τομέων»²².

39. Επομένως, προκειμένου να παράσχουν καθολική υπηρεσία, τα Γαλλικά Ταχυδρομεία χρειάστηκε να αποκτήσουν ειδικό δίκτυο — το οποίο μπορεί να χαρακτηριστεί, με μια έκφραση της οδηγίας 97/67, ως «δημόσιο ταχυδρομικό δίκτυο»²³ — που δεν δικαιολογείται από την απλή λογική «της αγοράς». Το δίκτυο αυτό, το οποίο συνεπάγεται πολύ υψηλά πάγια έξοδα, συστάθηκε και συντηρήθηκε χάριν διαφόρων ειδών παρεμβάσεων εκ μέρους των γαλλικών διοικητικών υπηρεσιών (στις οποίες ανήκαν και τα Γαλλικά Ταχυδρομεία μέχρι το 1990), μεταξύ άλλων δε, όπως ήδη διαπιστώθηκε, χάριν της χορηγίας νομίμου μονοπωλίου για τις υπηρεσίες διανομής της συνήθους αλληλογραφίας (ο αποκαλούμενος «αποκλειστικός τομέας»).

22 — Σκέψη 17 της αποφάσεως. Ειδικότερα, κατά το Δικαστήριο, ο περιορισμός αυτός του ανταγωνισμού δικαιολογείται λόγω της ανάγκης να αποφευχθεί το ενδεχόμενο να «λάβουν τη μερίδα του λέοντος» οι ιδιώτες επιχειρηματίες που, αν τους επιτρεπόταν «να ανταγωνιστούν τον φορέα των αποκλειστικών δικαιωμάτων στους τομείς της επιλογής τους οι οποίοι αντιστοιχούν στα δικαιώματα αυτά, θα [αποκτούσαν τη δυνατότητα] να επιδοθούν αποκλειστικά στις οικονομικώς αποδοτικές δραστηριότητες και να προσφέρουν πιο συμφέρουσες τιμές από αυτές που εφαρμόζουν οι φορείς των αποκλειστικών δικαιωμάτων, δεδομένου ότι, εν αναβίαι προς τους εν λόγω φορείς, οι ιδιώτες επιχειρηματίες δεν υποχρεούνται από οικονομικής πλευράς να ανταναθίξουν τις απώλειες που πραγματοποιούνται στους μη κερδοφόρους τομείς με τα κέρδη που πραγματοποιούνται στους περισσότερο κερδοφόρους τομείς» (σκέψη 18).

23 — Συνειφώς, υπενθυμίζω ότι το άρθρο 2, παράγραφος 2, της οδηγίας 97/67 ορίζει το «δημόσιο ταχυδρομικό δίκτυο» ως «το σύνολο της οργάνωσης και των κάθε είδους μέσων που χρησιμοποιεί ο φορέας παροχής της καθολικής υπηρεσίας, με στόχο ιδίως:

- τη συλλογή των ταχυδρομικών αντικειμένων που καλύπτονται από υποχρεωτική παροχή καθολικής υπηρεσίας από τα σημεία πρόσβασης σε όλη την επικράτεια,
- τη μεταφορά και διεκπεραίωση των εν λόγω αντικειμένων από το σημείο πρόσβασης στο ταχυδρομικό δίκτυο έως το κέντρο διανομής,
- την παράδοση των αντικειμένων αυτών στον παραλήπτη.

40. Το ίδιο αυτό δίκτυο, η συντήρηση του οποίου ήταν, εν πάση περιπτώσει, αναγκαία για την παροχή της καθολικής υπηρεσίας, χρησιμοποιήθηκε κατ' ουσίαν από τα Γαλλικά Ταχυδρομεία για να παράσχουν στη θυγατρική τους SFMI-Chronopost (που δραστηριοποιείται στον τομέα της «ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας») υλικοτεχνική υποστήριξη συνιστάμενη στο γεγονός ότι οι ταχυδρομικές υποδομές τέθηκαν στη διάθεσή της «για τη συλλογή, διαλογή, μεταφορά και διανομή των ταχυδρομικών αντικειμένων». Ειδικότερα, «το γεγονός ότι η SFMI-Chronopost [είχε] πρόσβαση στο δίκτυο της μητρικής εταιρίας» επισημάνθηκε από την Επιτροπή ως ένας από τους παράγοντες που συνέβαλαν στην αποδοτικότητά της και που της παρείχαν τη δυνατότητα «να κατακτήσει μερίδα αγοράς, να εδραιώσει τη θέση της και να παρουσιάζει συνεχώς κέρδη». Συγκεκριμένα, η Επιτροπή τόνισε ότι «η SFMI-Chronopost, ιδίως κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της, ανέθετε με υπεργολαβία το βασικό μέρος των δραστηριοτήτων της στα γαλλικά ταχυδρομεία, γεγονός που περιορίσε τα έξοδα εγκατάστασής της (και, ιδίως, τα πάγια έξοδα της)», πράγμα που, κατά την άποψη της Επιτροπής, εξηγεί το ότι «τα ίδια κεφάλαια της εταιρείας ήταν πολύ περιορισμένα». Χρησιμοποιώντας το δίκτυο των Γαλλικών Ταχυδρομείων, η SFMI-Chronopost πρότεινε στους πελάτες της υπηρεσία ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας «λιγότερο ανεπτυγμέν[η] από τα προϊόντα που προσέφεραν οι αντίπαλοί της και ειδικότερα η DHL», αλλά σε «χαμηλότερες» τιμές: ειδικότερα, όπως τονίζει η Επιτροπή, «η SFMI-Chronopost συνέλεγε κατά κανόνα τις επιστολές και τα δέματα των περιστασιακών πελατών της στα ταχυδρομικά γραφεία, ενώ οι ανταγωνιστές της τα παραλάμβαναν κατ' οίκον».

41. Επομένως, συνοπτικά, η εν λόγω υλικοτεχνική υποστήριξη συνίστατο στην προς τη SFMI-Chronopost διάθεση του δημόσιου ταχυδρομικού δικτύου των Γαλλικών Ταχυ-

δρομείων (που μερικώς τουλάχιστον χρηματοδοτούνταν από το νόμιμο μονοπώλιο που κατείχαν) για τις δραστηριότητές της στον τομέα της ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας.

42. Λόγω αυτής ακριβώς της ιδιαιτερότητας της παρεχόμενης από τα Γαλλικά Ταχυδρομεία στη SFMI-Chronopost υπηρεσίας, διερωτώμαι, όπως και οι αναιρεσιούσες, ως προς την ορθότητα του κριτηρίου που χρησιμοποιήσε το Πρωτοδικείο για να εκτιμήσει αν η καταβληθείσα για την υπηρεσία αυτή αντιπαροχή συνεπαγόταν κρατική ενίσχυση.

43. Όπως ήδη αναφέρθηκε, κατά το Πρωτοδικείο, η Επιτροπή δεν μπορούσε να περιοριστεί στην εξέταση του αν η καταβληθείσα από τη SFMI-Chronopost αντιπαροχή κάλυπτε το «πλήρες κόστος» στο οποίο υποβλήθηκαν τα Γαλλικά Ταχυδρομεία για την παροχή υποστηρίξεως, αλλά «όφειλε να εξετάσει αν αυτό το πλήρες κόστος αντιστοιχούσε στους παράγοντες τους οποίους μια επιχείρηση, ενεργούσα υπό τις συνθήκες συνθήκες της αγοράς, όφειλε να λάβει υπόψη κατά τον καθορισμό της αμοιβής για τις παρεχόμενες υπηρεσίες. Επομένως, η Επιτροπή όφειλε τουλάχιστον να επαληθεύσει αν η λαμβανόμενη από τα Ταχυδρομεία αντιπαροχή ήταν συγκρίσιμη προς εκείνη την οποία ζητεί μια ιδιωτική χρηματοπιστωτική εταιρία ή ένας ιδιωτικός όμιλος επιχειρήσεων, που δεν ασκούν τη δραστηριότητά τους σε τομέα μη υποκείμενο σε ανταγωνισμό και ακολουθούν μια διαρθρωτική πολιτική, γενική ή κλαδική, με γνώμονα προοπτικές μακροπρόθεσμης αποδοτικότητας»²⁴.

44. Τελικά, κατά το Πρωτοδικείο, η Επιτροπή όφειλε να εκτιμήσει την αντιπαροχή

που θα είχε απαιτήσει για τις ίδιες παροχές μια ιδιωτική χρηματοπιστωτική ή μητρική εταιρία που δεν θα όφειλε να εξασφαλίσει την παροχή καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας και, κατ' επέκταση, δεν θα απέλαυε των προνομίων νομίμου μονοπωλίου. Άλλως ειπείν, η Επιτροπή όφειλε να χρησιμοποιήσει ως κριτήριο την αντιπαροχή που μια τέτοια ιδιωτική επιχείρηση θα είχε ζητήσει από μία από τις θυγατρικές της (ανεξαρτήτως της παροχής εμπορικής υποστηρίξεως) για να θέσει στη διάθεσή της ταχυδρομικό δίκτυο ανάλογο με αυτό των Γαλλικών Ταχυδρομείων.

45. Θεωρώ πάντως ότι, κατ' αυτόν τον τρόπο, το Πρωτοδικείο ζήτησε από την Επιτροπή να εφαρμόσει ένα κριτήριο που σαφώς δεν ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα και που, ως εκ τούτου, είναι απρόσφορο για να διαπιστωθεί, σε παρεμφερές πλαίσιο, η ενδεχόμενη ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως υπό την έννοια του άρθρου 87 ΕΚ.

46. Συγκεκριμένα, όπως ήδη αναφέρθηκε, η σύσταση και η συντήρηση δημόσιου ταχυδρομικού δικτύου όπως αυτού των Γαλλικών Ταχυδρομείων δεν δικαιολογούνται από αμγώς εμπορική λογική, δεδομένου ότι ένα τέτοιο δίκτυο προορίζεται σαφώς για την παροχή καθολικής υπηρεσίας· η Ufex τόνισε, εξάλλου, ότι «ένα δίκτυο όπως αυτό του οποίου μπόρεσε να επωφεληθεί η SFMI-Chronopost δεν είναι προφανώς δίκτυο της αγοράς»²⁵. Αυτό σημαίνει ότι υπό «συνθήκες συνθήκες της αγοράς», δεν είναι λογικό, από οικονομικής απόψεως, να αποκτήσει μια εταιρία παρόμοιο δίκτυο, αναλαμβάνοντας τα σημαντικά πάγια έξοδα που αυτό συνεπάγεται, απλώς και μόνο για να παράσχει σε τρίτους ή σε θυγατρικές της υλικοτεχνική υποστήριξη όπως η επίδικη. Η

24 — Σκέψη 75. Η υπογράμμιση δική μου.

25 — Υπόμνημα ανταπαντήσεως στην υπόθεση C-94/01, σημείο 28.

παροχή τέτοιας υποστηρίξεως δεν δικαιολογείται πράγματι από οικονομικής απόψεως παρά μόνο για μια επιχείρηση που πρέπει, ούτως ή άλλως, να συντηρήσει δημόσιο ταχυδρομικό δίκτυο ανάλογο προς αυτό των Γαλλικών Ταχυδρομείων προκειμένου να εξασφαλίσει την παροχή καθολικής (χρηματοδοτούμενης από το Δημόσιο) υπηρεσίας, δεδομένου ότι μόνο μια επιχείρηση που διαθέτει ήδη παρόμοιο δίκτυο είναι σε θέση να παράσχει την εν λόγω υλικοτεχνική υποστήριξη, αναλαμβάνοντας τα πρόσθετα έξοδα που, λογικά, θα είναι μειωμένα.

47. Από τον ως άνω συλλογισμό προκύπτει ότι, υπό «τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς», μια ιδιωτική επιχείρηση που δεν οφείλει να συντηρεί δημόσιο ταχυδρομικό δίκτυο συγκρίσιμο προς αυτό των Γαλλικών Ταχυδρομείων για να εγγυάται την παροχή καθολικής δημόσιας υπηρεσίας (λαμβάνοντας πρόσφορη αντιπαροχή από το Δημόσιο, ιδίως με τη μορφή νομίμου μονοπωλίου) δεν θα διέθετε τέτοιου είδους ταχυδρομικό δίκτυο και δεν θα μπορούσε, ως εκ τούτου, να παράσχει σε μία από τις θυγατρικές της υλικοτεχνική υποστήριξη όπως η υπό εξέταση. Ζητώντας από την Επιτροπή να εκτιμήσει την αντιπαροχή που θα είχε απαιτήσει για την παροχή τέτοιας υποστηρίξεως μια υποθετική ιδιωτική χρηματοπιστωτική ή μητρική εταιρία που δεν θα όφειλε να εξασφαλίσει την παροχή καθολικής ταχυδρομικής υπηρεσίας και, κατ'ελέκταση, δεν θα απέλαυε μονοπωλίου, το Πρωτοδικείο ερμήνευσε, συνεπώς, εσφαλμένα το άρθρο 87 ΕΚ, στο μέτρο που έλαβε υπόψη του, για να επαληθεύσει την ύπαρξη κρατικών ενισχύσεων, το κριτήριο μιας ιδιωτικής επιχείρησης που, στην πραγματικότητα, «υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς», δεν θα υπήρχε καν.

48. Κατά την άποψή μου, το συμπέρασμα αυτό δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ούτε λαμβανομένης υπόψη της αντιρρήσεως της Ufex κατά την οποία, για να διεξαχθεί ο απαιτούμενος εκ μέρους του Πρωτοδικείου έλεγχος, δεν έπρεπε να ληφθεί υπόψη το κόστος που πρέπει να φέρει ιδιωτική επιχείρηση μη δραστηριοποιούμενη σε τομέα όπου δεν υφίσταται ανταγωνισμός για να αποκτήσει εκ του μηδενός δίκτυο συγκρίσιμο με αυτό των Γαλλικών Ταχυδρομείων, αλλά απλώς και μόνο να αξιολογηθεί το κόστος που, υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς, πρέπει να φέρει μια ιδιωτική επιχείρηση για να παράσχει παρόμοιες υπηρεσίες. Συγκεκριμένα, δεν αντιλαμβάνομαι σε ποιο βαθμό μια ιδιωτική επιχείρηση που ουδόλως διαθέτει δημόσιο ταχυδρομικό δίκτυο συγκρίσιμο προς αυτό των Γαλλικών Ταχυδρομείων μπορεί να παράσχει σε μία από τις θυγατρικές της, που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας, υλικοτεχνική υποστήριξη συνιστάμενη στη διάθεση ενός τέτοιου ταχυδρομικού δικτύου «για τη συλλογή, διαλογή, μεταφορά και διανομή των ταχυδρομικών της αντικειμένων».

49. Κατόπιν τούτου, πρέπει επομένως να εξεταστεί ο τρόπος με τον οποίο πρέπει να εκτιμηθεί, υπό την έννοια της αποφάσεως SFEI, το ενδεχόμενο, υπό παρόμοιες περιστάσεις, η αμοιβή που λαμβάνεται ως αντιπαροχή για την παροχή υλικοτεχνικής και εμπορικής υποστηρίξεως να μην είναι «κατώτερη από αυτή που ζητείται υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς». Συγκεκριμένα, από το αιτιολογικό της αποφάσεως δεν προκύπτουν επαρκείς συναφείς ενδείξεις, στο μέτρο που διευκρινίζεται απλώς ότι «για την εκτίμηση του αν ορισμένο κρατικό μέτρο συνιστά ενίσχυση, πρέπει [...] να προσδιορισθεί εάν η ωφελούμενη επιχείρηση αντλεί οικονομικό όφελος το οποίο δεν θα είχε αποκομίσει υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς. Στο πλαίσιο της εξετάσεως αυτής,

εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να προσδιορίσει τη συνήθη αμοιβή για τις επίμαχες παροχές. Η εκτίμηση αυτή προϋποθέτει οικονομική ανάλυση που να καλύπτει όλους τους παράγοντες που θα ελάμβανε κανονικά υπόψη μια επιχείρηση, ενεργώντας υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς, κατά τον καθορισμό της αμοιβής της για τις υπηρεσίες που παρέχει»²⁶.

50. Κατά τις αναιρεσείουσες, και όπως ήδη διαπιστώθηκε, πρέπει να εφαρμοστεί για τον σκοπό αυτό το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή που δραστηριοποιείται στην οικονομία της αγοράς. Πρέπει, επομένως, να εξεταστεί μήπως η καταβληθείσα στη SFMI-Chronopost αντιπαροχή είναι κατώτερη από αυτή που θα ζητούσε μια ιδιωτική επιχείρηση, ευρισκόμενη σε ίδια κατάσταση με τα Γαλλικά Ταχυδρομεία και διαθέτουσα, ως εκ τούτου, παρόμοιο δημόσιο ταχυδρομικό δίκτυο, από μια από τις θυγατρικές της για να της παράσχει την εν λόγω υποστήριξη.

51. Συγκεκριμένα, όπως τονίζουν οι αναιρεσείουσες, φαίνεται ότι ο γενικός εισαγγελέας Jacobs εκφράστηκε υπέρ της εφαρμογής του κριτηρίου αυτού με τις προτάσεις του στην υπόθεση SFEI, υποστηρίζοντας ότι «η εκ μέρους δημοσίου οργανισμού παροχή υλικοτεχνικής και εμπορικής υποστηρίξεως σε επιχείρηση της οποίας έχει τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο, υπό χρηματοοικονομικούς όρους ευνοϊκότερους από αυτούς που η επιχείρηση θα μπορούσε να επιτύχει συμβαλλόμενη με παρόμοιο εμπορικό επενδυτή, συνιστά ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 92, παράγραφος 1». Κατά τον γενικό εισαγγελέα, προς τούτο πρέπει «να εξετάζε-

ται αν ένας εμπορικός επενδυτής θα ήταν ικανοποιημένος με το ύψος της καταβαλλόμενης για την υποστήριξη αντιπαροχής, ενόψει παραγόντων όπως το κόστος παροχής της υποστηρίξεως, το μέγεθος της επενδύσεώς του στην επιχείρηση και το κέρδος του από αυτήν, η σπουδαιότητα της δραστηριότητας της επιχείρησης για τον επενδυτικό όμιλο ως σύνολο, οι συνθήκες στην εν λόγω αγορά και το χρονικό διάστημα για το οποίο χορηγείται η ενίσχυση»²⁷.

52. Δεν θεωρώ πάντως ότι, εφαρμόζοντας το κριτήριο αυτό μπορεί με ασφάλεια να προκύψει, σε μια περίπτωση όπως η υπό εξέταση, ότι η καταβαλλόμενη από τη θυγατρική αντιπαροχή δεν συνιστά κρατική ενίσχυση. Συγκεκριμένα, η ιδιωτική επιχείρηση που τελεί σε κατάσταση ίδια με αυτή των Γαλλικών Ταχυδρομείων θα αναγκαστεί να καθορίσει το ποσό της αντιπαροχής κατά τρόπο που να μεγιστοποιήσει τα κέρδη του ομίλου στο σύνολό του, λαμβάνοντας φυσικά υπόψη και τα κέρδη που διανέμει η θυγατρική που δραστηριοποιείται στον τομέα της ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας²⁸. Μια τέτοια επιχείρηση θα μπορούσε επομένως να περιοριστεί σε μειωμένη αντιπαροχή στο πλαίσιο μιας συνολικής στρατηγικής προοριζομένης να ενισχύσει την ανταγωνιστική θέση της θυγατρικής στην αγορά της ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας. Συναφώς, η εν λόγω επιχείρηση θα μπορούσε να διαθέτει αποκλειστικά υπέρ της θυγατρικής της όλες τις οικονομίες κλίμακας που απορρέουν από τη χρησιμοποίηση ταχυδρομικού δικτύου, το

27 — Σημείο 61.

28 — Ο συλλογισμός αυτός στηρίζεται στην ενδεχόμενη ύπαρξη δεσμών διαφορετικής φύσεως, ιδίως αυτών που θα μπορούσαν να προκύψουν από ειδικές διατάξεις στον φορολογικό τομέα ή στο εταιρικό δίκαιο και από τον καθορισμό των τιμών για τις εσωτερικές συναλλαγές του ομίλου.

οποίο ήδη κατείχε για την παροχή καθολικής υπηρεσίας, προκειμένου να αυξησει τα κέρδη της θυγατρικής και, κατ' επέκταση, το σύνολο των κερδών του ομίλου²⁹.

53. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η εταιρία που δραστηριοποιείται στον τομέα της ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας αποκτά σημαντικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα σε σχέση με τους ανταγωνιστές της, που απορρέει όχι από τις οικονομίες κλίμακας που πραγματοποιήθηκαν «υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς» στο εσωτερικό οποιουδήποτε ιδιωτικού ομίλου, αλλά από το γεγονός ότι ελέγχεται από επιχείρηση επιφορτισμένη να παρέχει καθολικές ταχυδρομικές υπηρεσίες, η οποία, προς τούτο, κατέχει δημόσιο ταχυδρομικό δίκτυο χρηματοδοτούμενο από το Δημόσιο μέσω της παραχωρήσεως νομίμου μονοπωλίου. Φρονώ ότι, αν εφαρμοστεί το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή σε περίπτωση όπως η υπό κρίση, δεν μπορεί να εκτιμηθεί, όπως απαιτείται με την απόφαση SFEI, αν η θυγατρική αποκτά «χρηματοοικονομικό πλεονέκτημα που δεν θα είχε αποκτήσει υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς»³⁰.

54. Στην πραγματικότητα, για να μπορέσει να αποκλειστεί με βεβαιότητα το ότι η SFMI-Chronopost απέκτησε τέτοιο χρηματοοικονομικό πλεονέκτημα, πρέπει να συγκριθεί η τιμή που εισπράξαν τα Γαλλικά Ταχυδρομεία με αυτή που θα μπορούσαν να εισπράξουν αν είχαν προσφέρει, στην αγορά, την υλικοτεχνική και εμπορική τους υποστήριξη στις ενδιαφερόμενες εταιρίες ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας. Συγκεκριμένα, με τον τρόπο αυτό, θα μπορούσε να

εκτιμηθεί, αφενός, αν η SFMI-Chronopost έλαβε τέτοια υποστήριξη σε τιμή κατώτερη από αυτή που θα είχαν καταβάλει οι ανταγωνιστές της για τις ίδιες παροχές και, αφετέρου, αν η αμοιβή που έλαβαν τα Γαλλικά Ταχυδρομεία ως αντιπαροχή είναι «κατώτερη από αυτή που θα είχαν ζητήσει υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς».

55. Φοβούμαι πάντως ότι, ελλείψει συγκεκριμένων και αντικειμενικών στοιχείων αναφοράς στην αγορά, μια τέτοια εκτίμηση μπορεί να αποδειχθεί υπερβολικά υποθετική και αφηρημένη και ελλοχεύει ο κίνδυνος να προκύψουν ιδιαιτέρως αμφισβητούμενα ή και αυθαίρετα αποτελέσματα. Συγκεκριμένα, θεωρώ ότι, δεδομένης της ιδιαιτερότητας της υπό κρίση υποθέσεως, είναι αδύνατο να εντοπιστούν στην αγορά κατάλληλα κριτήρια για μια τέτοια εκτίμηση, λαμβανομένων, μεταξύ άλλων, υπόψη των εξής:

- αφενός, όπως ήδη αναφέρθηκε, η εν λόγω υποστήριξη μπορούσε να παρασχεθεί μόνον από την επιχείρηση που ήταν επιφορτισμένη να παρέχει την καθολική ταχυδρομική υπηρεσία στη Γαλλία (ήτοι τα Γαλλικά Ταχυδρομεία) και ότι, κατ' επέκταση, δεν μπορούν να εντοπιστούν στοιχεία σχετικά με την τιμή που απαιτούν τρίτες επιχειρήσεις για την παροχή ανάλογων υπηρεσιών³¹.

²⁹ — Η αναπαροχή μπορούσε, για παράδειγμα, να αναπροσαρτάει μόνον το ποσό των ειδικών πρόσθετων εξόδων με τα οποία επιβαρύνεται για να μπορεί να παράγει υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη στη θυγατρική της, χωρίς ωστόσο να εκπροσωπούσε επαρκές μέρος των πάντων εξόδων που συνεπάγεται η συντήρηση του δημόσιου ταχυδρομικού δικτύου.

³⁰ — Σκέψη 60.

³¹ — Αυτό συνιστά, κατά την άποψή μου, σημαντική διαφορά σε σχέση με τις υποθέσεις *Sécuripost* [απόφαση 1999/676/EK της Επιτροπής, της 20ής Ιουλίου 1989, σχετικά με τις ενισχύσεις που φέρεται ότι χορηγήσε η Γαλλία στην εταιρία *Sécuripost* (EE L 274, σ. 37)] και *SNCM* [απόφαση 2002/149/EK της Επιτροπής, της 30ής Οκτωβρίου 2001, όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις οι οποίες καταβλήθηκαν από τη Γαλλία στη *Société nationale maritime Corse-Méditerranée (SNC)* (EE L 50, σ. 66)], στις οποίες παραπέμπει η *Ufex* και με τις οποίες η Επιτροπή πρότεινε να συγκρίνει την τιμή που αξιώθηκε ή καταβλήθηκε για την παροχή συγκεκριμένων υπηρεσιών από δημόσιες επιχειρήσεις, ως προς τις οποίες υπήρχε υποψία ότι είχαν χορηγήσει κρατικές ενισχύσεις, με την τιμή που αξιώθηκε ή καταβλήθηκε για την παροχή ανάλογων υπηρεσιών από τρίτους.

— αφετέρου, κατά τους ισχυρισμούς των Γαλλικών Ταχυδρομείων, τους οποίους δεν αμφισβήτησαν ως προς το σημείο αυτό οι λοιποί διάδικοι, ουδέποτε ζήτησε ανταγωνιστής της SFMI-Chronopost να έχει πρόσβαση στο δημόσιο δίκτυο παροχής υπηρεσιών των Γαλλικών Ταχυδρομείων, ούτε καν αφότου (από το 1995) η SFMI-Chronopost δεν είχε πλέον αποκλειστική πρόσβαση στο δίκτυο αυτό³². Συνεπώς, δεν υπάρχουν αντικειμενικά και επαληθεύσιμα στοιχεία ούτε όσον αφορά την τιμή που τρίτες επιχειρήσεις, ανταγωνιστές της SFMI-Chronopost, θα ήταν διατεθειμένες να καταβάλουν για την εν λόγω υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη.

56. Κατόπιν τούτων θεωρώ ότι, ελλείπει συγκεκριμένων στοιχείων σχετικά με την αξία της υλικοτεχνικής και εμπορικής υποστηρίξεως που παρέχουν τα Γαλλικά Ταχυδρομεία στην αγορά, πρέπει να αναζητηθούν άλλα κριτήρια που να παρέχουν, εν πάση περιπτώσει, τη δυνατότητα να επαληθευτεί αν η αντιπαροχή για μια τέτοια υποστήριξη καθορίστηκε κατά τρόπο που να ευνοεί τη SFMI-Chronopost και να οδηγεί, επομένως, στην απόκτηση από την εταιρία αυτή «[χρηματοοικονομικού πλεονεκτήματος] που δεν θα είχε αποκτήσει υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς».

57. Προς τούτο, και στο μέτρο που αφορά την παρούσα υπόθεση, θεωρώ εύλογο να

32 — Από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι «η Chronopost είχε [...] αποκλειστική πρόσβαση στο δίκτυο των Γαλλικών Ταχυδρομείων μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1995». Το στοιχείο αυτό δεν αμφισβητείται εξάλλου από την Ufex, εκτός ως προς το ότι, κατά την άποψή της, η πρόσβαση στο δίκτυο των Γαλλικών Ταχυδρομείων ήταν ελεύθερη για τους τρίτους μόνον από τις 18 Μαρτίου 1995 και όχι από την 1η Ιανουαρίου της ίδιας χρονιάς (βλ. σημεία 172 και 173 του υπομνήματος ανταπαντήσεως, όπου υπενθυμίζεται, μεταξύ άλλων, η απόφαση της Επιτροπής στην προαναφερθείσα υπόθεση IV/M.102, με την οποία επιτράπη η δημιουργία της κοινής επιχειρήσεως GNEW).

ληφθούν υπόψη αντικειμενικά και επαληθεύσιμα στοιχεία, όπως τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν τα Γαλλικά Ταχυδρομεία για την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών. Ελλείψει κατάλληλων στοιχείων σχετικά με την αξία των παρασχεθεισών υπηρεσιών στην αγορά και δεδομένης της αδυναμίας να ληφθούν υπόψη εκτιμήσεις που να συνδέονται με τη συνολική στρατηγική του ομίλου, μια επιχείρηση που ενεργεί υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς δεν μπορεί στην πράξη να καθορίσει την τιμή των υπηρεσιών της παρά μόνο βάσει του κόστους τους. Υπό τις ιδιαίτερες αυτές περιστάσεις, θεωρώ επομένως ότι το κόστος που δημιουργείται συνιστά τον μοναδικό αντικειμενικό και επαληθεύσιμο παράγοντα που, υπό την έννοια της αποφάσεως SFEI, «μια επιχείρηση, ενεργώντας υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς, έπρεπε να λάβει υπόψη της κατά τον καθορισμό της αμοιβής της για τις υπηρεσίες που παρέχει».

58. Συναφώς, επισημαίνω ιδίως ότι η ύπαρξη κρατικής ενισχύσεως υπέρ της SFMI-Chronopost μπορεί να αποκλειστεί εφόσον αποδειχθεί ότι η αξιούμενη αντιπαροχή καλύπτει δεόντως όλα τα διάφορα πρόσθετα έξοδα που προκαλούνται από την παροχή υλικοτεχνικής και εμπορικής υποστηρίξεως (τα αποκαλούμενα άμεσα έξοδα) και αποτελεί πρόσφορη συνεισφορά στα πάγια έξοδα που προκύπτουν από τη χρησιμοποίηση του δημόσιου ταχυδρομικού δικτύου (τα αποκαλούμενα κοινά έξοδα που δημιουργούνται τόσο από την εν λόγω υποστήριξη όσο και από την παροχή της καθολικής υπηρεσίας)³³. Κατ' αυτόν τον τρόπο, μπορεί να επαληθευτεί αν οι οικονομίες κλί-

33 — Συναφώς, μπορούν να αντληθούν ενδιαφέροντα στοιχεία από το άρθρο 14, παράγραφος 2 και 3, της οδηγίας 97/67, όπου αναφέρονται οι από λογιστικής απόψεως προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούν οι παρέχοντες καθολική υπηρεσία.

μακας που απορρέουν από τη χρησιμοποίηση του δημόσιου ταχυδρομικού δικτύου των Γαλλικών Ταχυδρομείων πραγματοποιήθηκαν αποκλειστικά και μόνον υπέρ της SFMI-Chronopost και αν αυτή συνέβαλε αναλογικώς στην κάλυψη των εξόδων στα οποία υποβλήθηκαν τα Γαλλικά Ταχυδρομεία για τη συντήρηση του εν λόγω δικτύου³⁴.

59. Κατά την άποψή μου, από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, εν προκειμένω, είναι σφάλμα να θεωρηθεί, όπως έκρινε το Πρωτοδικείο, ότι η Επιτροπή, αρκούμενη «να εξετάσει ποια ήταν τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν τα Γαλλικά Ταχυδρομεία για την παροχή της υλικοτεχνικής και εμπορικής υποστήριξης και σε ποιο επίπεδο τα έξοδα αυτά καλύφθηκαν από την SFMI-Chronopost», «δεν βασίστηκε σε οικονομική ανάλυση όπως η απαιτούμενη από την απόφαση SFEI για να αποδείξει ότι η επίμαχη συναλλαγή μπορεί να παραβληθεί προς συναλλαγή μεταξύ επιχειρήσεων που ασκούν τη δραστηριότητά τους υπό τις συνήθεις συνθήκες της αγοράς».

60. Κατά συνέπεια, κατόπιν του συνόλου των προεκτεθέντων, φρονώ ότι το Πρωτοδικείο υπέλεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, ερμη-

νεύοντας το άρθρο 87, παράγραφος 1, ΕΚ υπό την έννοια ότι η Επιτροπή δεν μπορούσε να εκτιμήσει την ύπαρξη ενισχύσεως υπέρ της SFMI-Chronopost αναφερόμενη στα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν τα Γαλλικά Ταχυδρομεία, αλλά όφειλε αντιθέτως να εξετάσει αν η ανταπαροχή που εισέπραξαν «ήταν συγκρίσιμη προς εκείνη την οποία ζητεί μια ιδιωτική χρηματοπιστωτική εταιρία ή ένας ιδιωτικός όμιλος επιχειρήσεων, που δεν ασκούν τη δραστηριότητά τους σε τομέα μη υποκείμενο σε ανταγωνισμό και ακολουθούν μια διαρθρωτική πολιτική, γενική ή κλαδική, με γνώμονα προοπτικές μακροπρόθεσμης αποδοτικότητας».

61. Συνεπώς, κατά την εξέταση των λόγων ακυρώσεως που προέβαλε η Ufex, το Πρωτοδικείο όφειλε, αντιθέτως, να δεχθεί την ερμηνεία της εν λόγω διατάξεως κατά την οποία, σε περίπτωση όπως η επίδικη, η Επιτροπή μπορούσε να αποκλείσει τη χορήγηση κρατικής ενισχύσεως υπέρ της SFMI-Chronopost, εφόσον η αξιούμενη ανταπαροχή κάλυπτε όλα τα πρόσθετα πάγια και μεταβλητά έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν ειδικώς τα Γαλλικά Ταχυδρομεία για να μπορούν να παρέχουν την εν λόγω υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη, καθώς και επαρκές μέρος των παγίων εξόδων που απορρέουν από τη συντήρηση του δημόσιου ταχυδρομικού δικτύου.

62. Εφόσον γίνεται δεκτός ο υπό εξέταση λόγος αναιρέσεως και, κατ' επέκταση, παρέρκει η εξέταση των λοιπών λόγων αναιρέσεως, η απόφαση του Πρωτοδικείου πρέπει να αναρθεθεί, κατά το μέτρο που ακυρώνει το άρθρο 1 της προσβαλλόμενης αποφάσεως, «καθόσον διαπιστώνει ότι η υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη που παρέχουν τα Ταχυδρομεία στη θυγατρική τους εταιρία SFMI-Chronopost δεν συνιστά κρατική ενίσχυση υπέρ της SFMI-Chronopost».

34 — Ούτως θα μπορούσε επίσης να διαπιστωθεί αν η καταβληθείσα από τη SFMI-Chronopost ανταπαροχή οδήγησε σε μείωση των εξόδων στα οποία υποβάλλονται τα Γαλλικά Ταχυδρομεία για την παροχή της καθολικής υπηρεσίας. Συναφώς, μπορεί λυσιτελώς να υπομνησθεί ότι, με την απόφαση C-340/99, TNT Traco, της 17ης Μαΐου 2001 (Συλλογή 2001, σ. I-4109), σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 82 και 86, παράγραφοι 1 και 2, ΕΚ υπό περιστάσεις που, σε ορισμένα σημεία, ήταν παρεμφερείς με τις υπό κρίση, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι, εφόσον η επιχείρηση που είναι επιφορτισμένη να διασφαλίζει την καθολική ταχυδρομική υπηρεσία «παρέχει και η ίδια υπηρεσία ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας που δεν περιλαμβάνεται στην καθολική υπηρεσία, υπέγει επίσης την υποχρέωση καταβολής του ταχυδρομικού τέλους. Επυλόν, η επιχείρηση αυτή πρέπει να μεριμνά ώστε το κόστος των δραστηριοτήτων της ως προς την παροχή υπηρεσιών ταχείας επιδόσεως αλληλογραφίας να μην επιβαρύνει, εν όλω ή εν μέρει, τις δραστηριότητες της ως προς την παροχή καθολικής υπηρεσίας, διότι ελλιώς θα αύξαναν αδικαιολόγητα οι δαπάνες για την καθολική υπηρεσία και, συνεπώς, οι ζημιές τις οποίες συνεπάγεται ενδεχομένως η καθολική υπηρεσία» (σκέψη 58).

63. Κατά συνέπεια, η απόφαση που αφορά την προσφυγή ακυρώσεως που άσκησε η Ufex πρέπει να αναπεμφθεί ενώπιον του Πρωτοδικείου ώστε αυτό να μπορέσει να αποφανθεί, βάσει των στοιχείων που του παρέχει το Δικαστήριο, επί των λόγων ακυρώσεως που προέβαλε πρωτοδίκως η Ufex κατά της εκτιμήσεως της Επιτροπής ως προς την υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη που παρέχουν τα Γαλλικά Ταχυδρομεία στη θυγατρική τους.

Προτάσεις

64. Κατόπιν των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να αποφανθεί ως εξής:

- αναιρεί την απόφαση που εξέδωσε το Πρωτοδικείο στις 14 Δεκεμβρίου 2000 στην υπόθεση T-613/97, Ufex κ.λπ. κατά Επιτροπής, καθόσον ακυρώνει το άρθρο 1 της αποφάσεως 98/365/ΕΚ της Επιτροπής, της 1ης Οκτωβρίου 1997, σχετικά με τις ενισχύσεις που φέρεται ότι χορήγησε η Γαλλία στην SFMI-Chronopost, καθόσον διαπιστώνει ότι η υλικοτεχνική και εμπορική υποστήριξη που παρέχουν τα Ταχυδρομεία στη θυγατρική τους εταιρία SFMI-Chronopost δεν συνιστά κρατική ενίσχυση υπέρ της SFMI-Chronopost,
- αναπέμπει την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου,
- επιφυλάσσεται ως προς τα δικαστικά έξοδα.